

משלט 86. סוף.

סיפורו של האלחוטאי מהפלוגה הדתית של

גולני במלחמת השחרור

יואל פלהיימר הי"ד

תודה למשפחת בשיא (יונתן ואלדד)
שהעמידו לרשותנו את כתבי היד של אביהם - שאול (פאולו)

כתיבה ועריכה | יעקב שפירא "עין טובה - סיפורי חיים"

aintovah@gmail.com | 052-6071250

עיצוב גרפי | סטודיו ולדמן

תשפ"ב | 2022

תוכן

5	פרולוג
6	הקדמה
7	סבא אריה ליאופולד
10	פטירתו של סבא יואל
11	נישואי אריה ושרלוטה
14	המעבר לזגרב
16	העליה לארץ
20	ילדות בפתח תקווה
21	הגיוס לצבא
23	גדוד גדעון והפלוגה הדתית
34	מכתבים מן הצבא
40	התמונה האחרונה
43	ההכנות למבצע חורב
46	כיבוש משלט 86
51	הקרב האחרון
55	הנסיגה
56	מחפשים את יואל
58	הזיכרון האחרון
59	אחרית דבר
60	הודעת צה"ל למשפחה
62	תוצאות הקרב
64	ממשיכים את החיים לאורו
65	הנצחה
68	אפילוג

חזרתי לאחורי שממנו יצאנו, לפני שיצאנו לפעולה כל אחד ריכז בשמיכה את חפציו האישיים
בחבילה. בין החבילות שנשארו הייתה החבילה של יואל. אני עומד בראש מורכן המום ומזדהה
עם תחושה של עצב. לקחתי את החבילה למחסן, כל אפי הצטמרר. זעה כיסתה את פני, הדמעות
פרצו ללא שליטה עליו נמהלו בזיעה.

יש איזשהו חוויה בלתי נשלטת שנחשבה לטוב, כאלו הטנקים
המצרים התקרבו למשל קרוב מאוד לעמדותינו, היית ואלו כל כך כואב,
האכזבה שלווה, היטחון, הענקת תחילה לאפליי אסמאק עליך, וחיבה כלפיה,
היית ממושמע לכל דבר שהטילו עליך, בצעתי במסירות, דיבורך שקט ומהיר תפסה. הרצון הכן
ועזר לזולת הוא אשר אפיין אותך בקרב חייליך.

פרולוג

"חזרתי למחנה שממנו יצאנו. לפני שיצאנו לפעולה כל אחד ריכז בשמיכה את חפציו האישיים
בחבילה. בין החבילות שנשארו הייתה החבילה של יואל. אני עומד בראש מורכן המום ומזדהה
עם תחושה של עצב. לקחתי את החבילה למחסן. כל גופי הצטמרר. זעה כיסתה את פני, הדמעות
פרצו ללא שליטה עליו נמהלו בזיעה.

...כאשר הטנקים המצרים התקרבו למשלט, קרוב מאוד לעמדותינו, היית יואל כל כך רגוע,
השרית שלווה ובטחון, הענקת תחושה שאפשר לסמוך עליך, וחיבה כלפך.

היית ממושמע לכל דבר שהטילו עליך, בצעתי במסירות, דיבורך שקט ומהיר תפסה. הרצון הכן
לעזור לזולת הוא אשר אפיין אותך בקרב חייליך.

רגש תת הכרתי חש ליבי שהגורל התאכזר אליך, יואל".

משה קהת, כ"ד בכסלו תש"ט 26.12.48

הקדמה

יואל פלהיימר היה בן עשר כשעלה, בשנת 1938, עם משפחתו מיוגוסלביה לארץ. מקור המשפחה הוא גרמניה, אולם משעלו הנאצים לשלטון בשנת 1933, ברח המשפחה מגרמניה אל העיר זגרב ושהו בה כחמש שנים.

יואל היה עלם חמודות שגדל והתחנך בפתח תקווה. כשהתבגר למד במשך כשנתיים בישיבת 'קול תורה' בירושלים, ומשם המשיך ללמוד את מקצוע הנגרות.

ערב הקמת המדינה התגייס לפלוגה הדתית של גדוד "גדעון", הלא הוא גדוד 13 של חטיבת גולני.

במסגרת זו השתתף במלחמת השחרור בקרבות בגליל ובעמקי הצפון, ובהמשך בקרבות המרים מול הצבא המצרי.

במסגרת מבצע "חורב", הוטלה על גדוד 13 משימה לכיבוש משלט 86 בין עזה לרפיח. בתחילה הלוחמים כבשו את המשלט, ויצרו חיץ בין חלקי רצועת עזה, עובדה שמשכה כוחות אויב רבים אליהם, מהלך זה אפשר ליתר חטיבות צ.ה.ל. להשתלט על כל שטחי הנגב. האויב שלח כוחות רבים של שריון וחי"ר לכיבוש מחדש של המשלט. מזג האוויר הסוער והעובדה כי חיילינו היו במיעוט וללא אספקת תחמושת, הביאה לפקודת הנסיגה. בקרב גבורה זה נפל יואל הי"ד.

מי היה יואל פלהיימר, מי היתה משפחתו, ומה ארע בקרב בו נפל?

בשאלות אלו ואחרות עוסק ספר זה אשר לפניכם.

את היוזמה לספר הגה אחיינו של יואל, הנושא את שמו. הוא התחקה אחר מכתבים ישנים, מסמכים, עדויות בכתב ובע"פ, תיחקר את אביו, משה רפאל פלהיימר שיבלח"א, (אחיו של יואל), בני משפחה נוספים ואף ניפגש עם אחרוני חבריו של יואל הי"ד לנשק.

יהי רצון שסיפור תולדותיו יהווה דוגמא ומופת לדורות הבאים, לחייל שומר מצוות המוסר נפשו בעוז למען עמו וארצו.

בזכות חיילים כאלה נגאלנו.

סבא אריה ליאופולד

■ סבא אריה על סוס

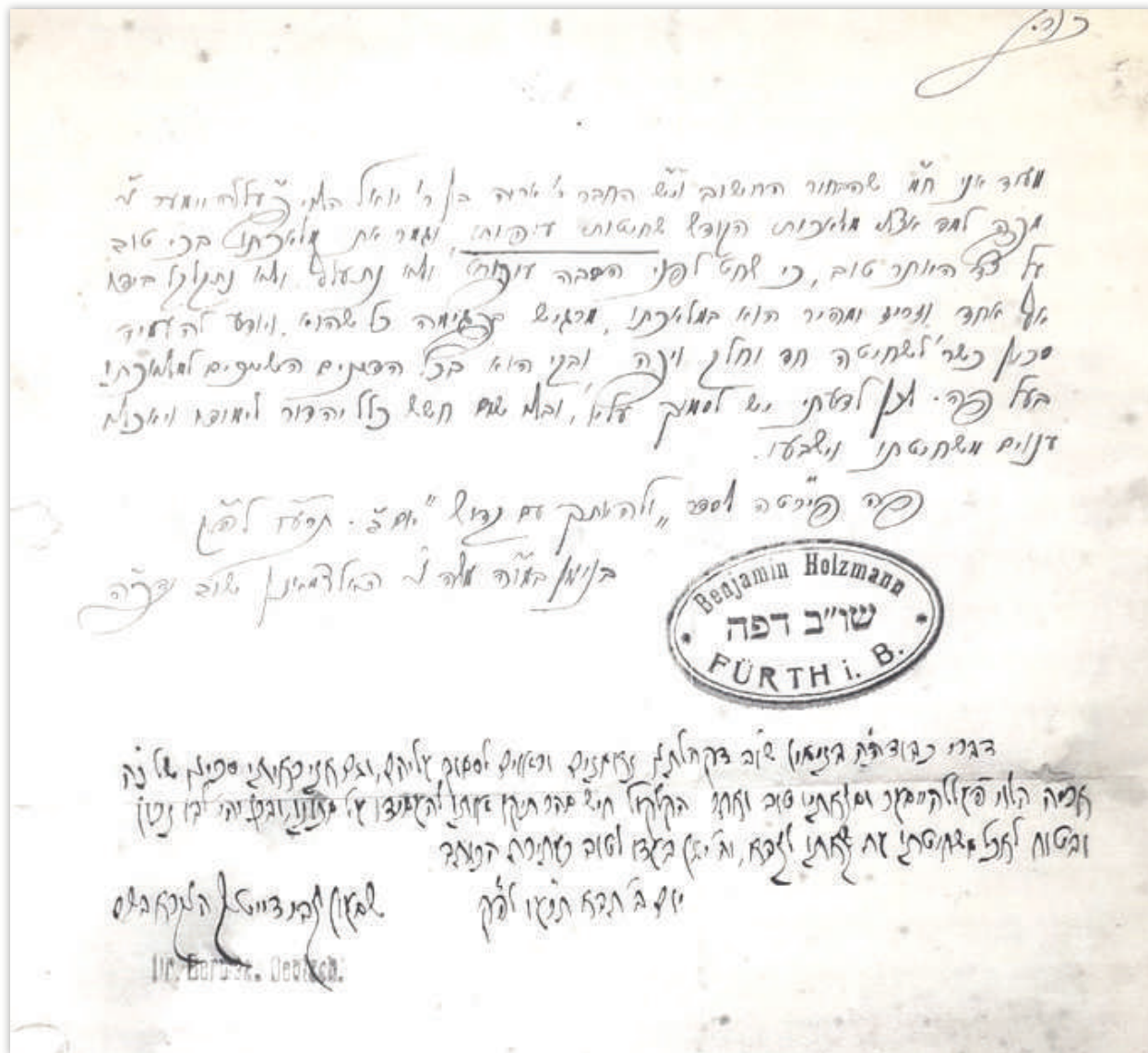
פעם אחת, בהיותו בצבא הגרמני, רכוב על סוס, הגיע זמן מנחה. מאחר ולא יכול היה לרדת מן הסוס סבא אריה נאלץ להתפלל כשהוא רוכב על סוסו. כשהגיע לסוף התפילה, והיה צורך לפסוע לאחור, הסיג את סוסו שלושה צעדים, תוך שהוא אומר את מילות הפסוק - "עושה שלום במרומיו..."

כזה היה סבא אריה. מדקדק בקלה כבחמורה ומקפיד על דתו וזהותו כיהודי. אפילו במסגרת הצבא הגרמני אליו הוכרח להתגייס ב־1914, עם פרוץ מלחמת העולם הראשונה, ובו שרת בו עד סיומה ב־1918.

לא רק על תפילות הקפיד. קודם לגיוסו למד הלכות שחיטת בהמה דקה, קבל הסמכה כשוחט, ושחט לעצמו את העופות כדי שיוכל לאכלם. זו הדרך בה הצליח להקפיד על כשרות מאכליו בצבא של גויים. (לקמן תעודת ההסמכה לשחיטה).

פעם סיפר שיום אחד, לאחר ששחט עוף ובישל אותו עם תפוחי אדמה, ניגש ליטול ידיים, והחיילים עימם שירת רצו להיטיב את התבשיל והוסיפו לו גבינה. מובן שנאלץ לזרוק את האוכל.

סבא אריה ליאופולד (להלן: אריה) נולד ב־ט' תמוז תרנ"ג, 22/6/1893, בעיר פירט (או פיורדא Fürth בפי הגרמנים) בכור לארבעת אחיו: שייני, רגינה (רחל), רפאל וגלי נוחה. הוריו, יואל וטולץ פלהיימר, השתייכו למשפחה חרדית שורשית שהתגוררה בעיר שנים רבות.

תעודת הסמכה לשחיטה מן הרב של פירט

■ מצבת סבא אריה ליאופולד הגדול בתחתית המצבה: ליאופולד פרנקל פלהיימר. בראש המצבה ספל לנטילת ידיים - אות כי הנקבר הוא לוי.

"ארך מישרים הלכותיו, רדף צדק בעסקיו, ירא ד' במאודו ונפשו, השכים שחר וזמן וערך תחינה, לפני יוצרו בבית התפילה, יגע ועמל בצרכי קהל ועדה, באמונה ובטוב מגמתו מעודו, עד הלקח אלקים אתו והעלהו למרומים"

סבו, שנקרא גם הוא אריה ליאופולד, (נולד 2.12.1823 ונפטר ב־4.1.1865), המשיך את המסורת במשפחה שהוסיפה לשם פרנקל את השם פלהיימר, אולי בעקבות העובדה שהשם "פרנקל" היה נפוץ מאוד בקרב בני הקהילה. לימים, בנו יואל (נולד ב־5.5.1862 ונפטר ב־28.4.1923), השמיט את שם המשפחה פרנקל והשאיר את השם פלהיימר בלבד. על מצבתו של אריה, הסבא הגדול, נמצאת גם תמונה של ספל נטילת ידיים, אות לכך שהנקבר הוא משבט לוי.

■ חמשת ילדי המשפחה: מימין - רחל (רגינה), אריה, בלי נוחה, רפאל, שייני

■ סבא יואל וסבתא טולץ

פטירתו של סבא יואל

כחמש שנים לאחר שחרורו של אריה מן הצבא, בי"ב באייר תרפ"ג (1923), קרה אסון במשפחה: האבא, יואל, יצא מתפילת מנחה של שבת בבית הכנסת, בחוץ המתינה לו אשתו, טולץ, יואל לא הספיק להגיע אליה והתמוטט.

היה בן ששים ואחת כשהשיב נשמתו לבוראו.

לאחר פטירתו, לקח אריה לידיו את ניהול עסקי המשפחה בבית המסחר לפחמים שבבעלותם. מסופר כי באחד מחגי ישראל, שנמשך שלושה ימים (יו"ט שני של גלויות), הגיעה אליו בדואר ביום הראשון הזמנת סחורה. מפאת קדושת החג לא פתח את הדואר. מכיוון שלא הגיעה שום תגובה מצידו, שלח המזמין שוב את ההזמנה גם ביום השני והשלישי של החג, ושוב ללא מענה מצידו של אריה.

בצאת החג, כשפתח אריה את ההזמנה, ראה שהמזמין העלה את המחיר ממכתב למכתב שכן חשב שאריה לא ענה לו כיון שלא היה מעוניין למכור במחיר הנמוך הנקוב בהזמנה. קרא אליו אריה את המזמין ומכר לו במחיר שנקב במכתב הראשון באומרו כי "מידישקייט הוא לא ירוויח".

בשנים אלה קבע עיתים לתורה, הקפיד ללמוד לפני ואחרי העבודה, נוהג שליווה אותו עד יומו האחרון.

■ מצבת יואל פעללהיימער
"ירא אלקים ואוהב תורה,
ובניו הדריך במסלול ישרה,
ארח לחברת גמיה באומן,
לביהכנ קלויז פרנס מזומן,
רב טוב לו צפון"

נישואי אריה ושרלוטה

בכ"ד כסלו תרפ"ח, 1927, נשא אריה לאשה את צארטל (המכונה שרלוטה - לוטי).

בידי המשפחה נמצא שטר הכתובה של הזוג. בנוסף שמור גם כתב התחייבות שכתב אחיו של אריה, רפאל. בשטר התחייב רפאל כי במקרה ויהיה צורך, לא יהסס לחלוץ את אלמנת אחיו (מופיע לקמן).

לשמחת כולם, לא היה בזה צורך. סבא אריה האריך ימים וזכה עם סבתא גם לדור רביעי.

סבתא שרלוטה הייתה בתם של יצחק זולצבך ורעייתו שייני, נולדה ב'ו' אב תר"ס 1.8.1900 למשפחה שמקורה בפרנקפורט דמיין, עירו של רש"ר הירש. לשרלוטה היו עוד ארבעה אחים ואחיות: האני (חנה), קלייר (קלרה), ארנולד (אברהם) ויעקב.

סבתא שרלוטה למדה בסמינר למורות ולימדה בבית הספר ע"ש הרש"ר הירש בפרנקפורט.

ב־1927 נישאה לאריה פלהיימר ויחד עברו להתגורר בפירט.

שלושה ילדים נולדו בגרמניה לאריה ושרלוטה: יואל, לאה, ומשה רפאל.

יואל היה הבכור. נולד ערב יום כיפור, ט' תשרי תרפ"ט - 22 בספטמבר 1928.

אחריו נולדה לאה (ליזל) ב־"א שבט תר"ץ, 9 בפברואר 1930.

ב־"ב באייר תרצ"ב, 18 למאי 1932 (יום הזיכרון של סבא יואל) נולד משה רפאל.

הרביעית, אסתר, נולדה כבר בארץ ישראל בשנת 1942.

■ אירוסי ונישואי סבא אריה עם שרלוטה

באחד בשבת ארבעה ועשרים יום להרשע כסלו שנת המועד ארבעים
 ושתי מאות ושמונים ושמונה לבריאת עולם במונח שאנו מניין בארץ
 עיר ירוקנפורט על יבנה מיון ארץ רבי אריה המונה לעאפאלר בן רבי
 זאנל הלוי אביר כל להרא בתולתא צאדעל דמותקריא שארלטע
 בת החבר רבי יצחק די לי לאותו כרית משה וישראל ואנא אפסידה
 ואקיד ואיזן יאפרע ירכי בתלמית זכרין יהואן דפלקין ומקרון
 זנין וכפרעסין נשתיזון בקושטא ויהיבנא ליכו כהר בתוכיכו בשנת
 זנו מאתן דהיו ליכו כוד ארזייתא יסודתיכו וסופקיכו ימעל
 לותיכו כאורח כל ארעא יצביאת מרת צאדעל דמונקריא
 שארלטע בתולתא דא וזות ליה לאנתו ידא דזונוא דהגעלית
 ביה מבי אמה בין מכסף בין בדהב בין בתפשיטין במאז דמנושא
 וכשימישא דערסא המושין לטרין ועכו רבי אריה המונה לעאפאלר
 דכוד דדנין זנין ודדוסוף לה כודיליה המעיין לטרין סך דהמכל
 מאז לטרין דכסף וכר אביר רבי אריה המונה לעאפאלר הלוי זתן
 דין אחריות עטר כתובתא דא כבית עלי ועל זרתי בדין
 להתקיע מיכל עטר ארז נכסין וקניען דאית לי תחות כל שביא
 הקנא דיעודי אנא למקנא נכסין דאית להון אחריות ודלות ביהון
 אחריות כדדין זתן אחריון וערפאן כפרוע מנהין עטר כתובתא
 דא יאפלו מנימא העל כתפאי כדיום יבמות מיומא דנין יבעיבי
 חזבור עטר כתובתא דא המל עליו רבי אריה המונה לעאפאלר הלוי
 זתן דין כחבור כל שטרי כתובות העשויין בישראל כדתיקון
 הכמינו זיל הלא כאפמפתא דלא כטופסי דשטרי וקנאן מן רבי
 אריה המונה לעאפאלר בן רבי זאנל הלוי זתן דין למרת צעירטל
 דמונקריא שארלטע בת החבר רבי יצחק בתולתא דא כבכל
 מה דכתוב ובפורש לעיל במאז דבשר למקנא ביה הכל שריר וקום

אריה בן זאנל הלוי רבי
 אהרן בן יצחק ורבי יצחק ורבי אהרן
 רבי אהרן בן יצחק ורבי יצחק ורבי אהרן

בחד שבת ארבעה ועשרים יום להרשע כסלו שנת המועד ארבעים
 ושתי מאות ושמונים ושמונה לבריאת עולם במונח שאנו מניין בארץ
 עיר ירוקנפורט על יבנה מיון ארץ רבי אריה המונה לעאפאלר בן רבי
 זאנל הלוי אביר כל להרא בתולתא צאדעל דמותקריא שארלטע
 בת החבר רבי יצחק די לי לאותו כרית משה וישראל ואנא אפסידה
 ואקיד ואיזן יאפרע ירכי בתלמית זכרין יהואן דפלקין ומקרון
 זנין וכפרעסין נשתיזון בקושטא ויהיבנא ליכו כהר בתוכיכו בשנת
 זנו מאתן דהיו ליכו כוד ארזייתא יסודתיכו וסופקיכו ימעל
 לותיכו כאורח כל ארעא יצביאת מרת צאדעל דמונקריא
 שארלטע בתולתא דא וזות ליה לאנתו ידא דזונוא דהגעלית
 ביה מבי אמה בין מכסף בין בדהב בין בתפשיטין במאז דמנושא
 וכשימישא דערסא המושין לטרין ועכו רבי אריה המונה לעאפאלר
 דכוד דדנין זנין ודדוסוף לה כודיליה המעיין לטרין סך דהמכל
 מאז לטרין דכסף וכר אביר רבי אריה המונה לעאפאלר הלוי זתן
 דין אחריות עטר כתובתא דא כבית עלי ועל זרתי בדין
 להתקיע מיכל עטר ארז נכסין וקניען דאית לי תחות כל שביא
 הקנא דיעודי אנא למקנא נכסין דאית להון אחריות ודלות ביהון
 אחריות כדדין זתן אחריון וערפאן כפרוע מנהין עטר כתובתא
 דא יאפלו מנימא העל כתפאי כדיום יבמות מיומא דנין יבעיבי
 חזבור עטר כתובתא דא המל עליו רבי אריה המונה לעאפאלר הלוי
 זתן דין כחבור כל שטרי כתובות העשויין בישראל כדתיקון
 הכמינו זיל הלא כאפמפתא דלא כטופסי דשטרי וקנאן מן רבי
 אריה המונה לעאפאלר בן רבי זאנל הלוי זתן דין למרת צעירטל
 דמונקריא שארלטע בת החבר רבי יצחק בתולתא דא כבכל
 מה דכתוב ובפורש לעיל במאז דבשר למקנא ביה הכל שריר וקום

אריה בן זאנל הלוי רבי
 אהרן בן יצחק ורבי יצחק ורבי אהרן
 רבי אהרן בן יצחק ורבי יצחק ורבי אהרן

הכתובה של סבא אריה פלהיימר

כתב החליצה של האח רפאל

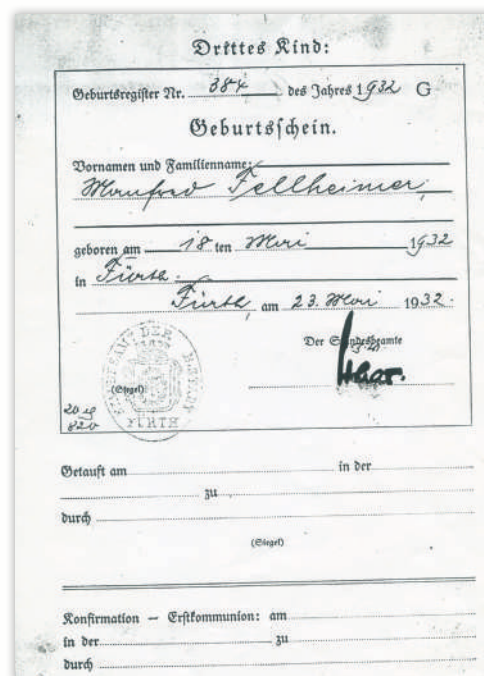
יצחק זולצבך נולד ב-27.9.1868 בפרנקפורט ד"מ ונהרג על קידוש ה' בשואה ב-14.6.1943 בהולנד. שייני זולצבך נולדה ב-24.1.1973 פרנקפורט ד"מ ונהרגה על קידוש ה' שואה ב-23.7.1943 בפולין. פרופסור אברהם זולצבך, סבא של סבתא שרלוטה (אביו של יצחק), היה חוקר יהדות ומתרגם ספרים. (עיין ערך בויקיפדיה).

■ תעודת לידה יואל (משמאל) וולאה

■ שלושת הילדים בבסרביה

■ תעודת לידה משה מנפרד

■ המשפחה בזגרב

המעבר לזגרב

בשנת תרצ"ג, 1933, כאשר עלה היטלר ימ"ש לשלטון ורוחות רעות החלו מנשבות באירופה, ראה אריה כיצד מונעים מן היהודים אפשרות לעסוק במסחר, והבין כי גורלם יעשה עוד גרוע יותר תחת שלטון הנאצים. מקובל היה עליו המשפט: "במקום בו שולטים הסוציאליסטים לא צומח דשא ירוק".

הוא החליט כי המשפחה חייבת לעזוב את גרמניה, חיסל את עסקיו ולקח עימו את משפחתו וכל רכושו ויצא מגרמניה.

כיון שלא היה אפשר להשיג סרטיפיקט (אישור) לעליה לארץ, עברה המשפחה לגור בעיר זגרב אשר ביוגוסלביה ברחוב יוסיפובואץ 7.

בנוסף למשפחה הגרעינית, הצטרפו אליהם אימו, טולץ, האח רפאל והאחות נלי, שחלתה במחלת ניוון שרירים והייתה זקוקה לטיפול.

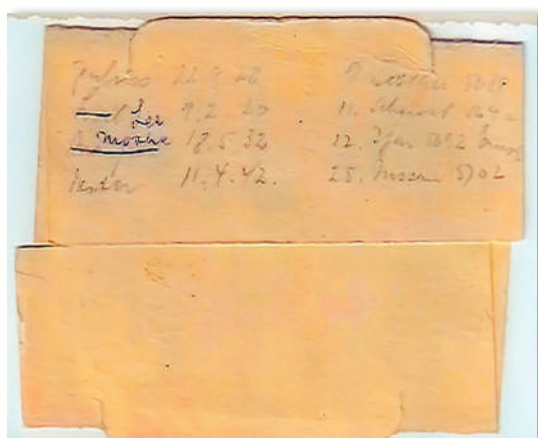
■ בית הכנסת בזוגרב שהסבא היה שותף להקמתו

בזכות הרכוש שלקחו עימם הצליחו לחיות בזוגרב, שכן בארץ זרה זו מעמדם היה כשל מהגרים בלתי חוקיים, דבר שהצריך פעמים רבות את הגברים להתחבא או לברוח לאיטליה בשעות החיפושים שעשו השלטונות.

ניסיונות המשפחה לקבל אזרחות נכשלו, ובערוב ימיו התוודה סבא אריה ש"אין אדם יודע מה טוב באמת", למרות אכזבתם מכך שלא קיבלו אזרחות התברר בדיעבד שזה מה שהציל אותם מגורלם המר של שאר יהודי יוגוסלביה.

בזוגרב הצטרפה המשפחה לקהילה היהודית הקטנה ואף סייעו בהקמת בית כנסת יפה.

העלייה לארץ

■ שמות הילדים של המשפחה כפי שכתב האב

במוניית לפתח תקווה לכפר אברהם, שם התגוררו כאמור משפחת הרץ רגינה ובעלה נפתלי. למשפחת הרץ היו משק פרות וקצת לולים. ביתם היה די גדול, והמשפחה שהתה בו כחודש. כבר בראש השנה הראשון לשהותם בארץ הם התפללו בבית הכנסת של קהילת יוצאי גרמניה "מקור חיים" בפתח תקווה.

עם חלוף 5 שנים, בערה גם אדמת יוגוסלביה, המצב בגרמניה היה חמור אף יותר ולמשפחה לא היה לאן לחזור.

אחותו של סבא אריה, משפחת רחל (רגינה) ונפתלי (הוגו) הרץ, עלו קודם לכן מצרפת בשנת תרצ"ה (1935) והתיישבו בכפר אברהם ליד פתח תקווה. בהשפעתם החליטו גם אריה ושרלוטה, עם האמא טולץ, האחות נלי והאח רפאל לעלות ארצה.

המשפחה בארץ השיגה סרטיפיקטים (רישיונות עליה), ותודות לכך עלתה המשפחה על האניה "פרינסס אולגה" בטריאסט, איטליה, בדרכם לארץ הקודש. משם הפליגו למצרים, לאלכסנדריה, ולאחר שהות של 24 שעות במקום, הגיעו לנמל חיפה.

ביום שישי, כ"ז אלול תרצ"ח, 25 בספטמבר 1938, שלושה ימים לפני ראש השנה, דרכו רגליהם לראשונה על אדמת ארץ ישראל.

בחיפה קיבל את פניהם ידידו הוגו היינמן שהכירו מגרמניה. הוגו הזמין את בני המשפחה לביתו לכוס תה ועוגה. מביתו נסעה המשפחה

ת ע ר ד ה

(3)

אני פרנץ ז'ורג' 4011 סגיד כזאת מתוך הכרה אישית כי
 מר (ת) ז'ורג' סטאמר 4011 יתב(ת) במלתינה (י) לא פחות
 מחמשים מתוך חמש המנים הקדמו לתאריך תעודה זו, אשר ניתנה
 בקשר עם בקשה מאת מר(ת) סוסה 4011 לתעודה התעודות
 כנתיין שלמתינה (י)

אני מוכן להחזיר על עדותי זו ע"י חלוקת העליה והחזירה
 בתקרה הצורך

החתימה פרנץ ז'ורג' 4011 האריך בד' סוסה / 4011
 מטעם היד ד' 4011 כתובה סוסה 4011

CERTIFICATE OF NATURALIZATION **תעודת אזרחות** **شهادة التجنس**

HERBERT LEOPOLD MULLERBERG **הרב הרב מולברג**

Herbert called the "applicant" has applied for a Certificate of Naturalization, abiding with respect to himself the provisions set out herein, and has stated that the conditions set forth in the above-mentioned Order for the grant of a Certificate of Naturalization are fulfilled in his (her) case.

Herbert is the said applicant has also applied for the naturalization of the names of others of his (her) children here before the date of this Certificate and being minors, and I am satisfied that the names of his (her) children, as hereinafter set out, may properly be included.

Herbert, therefore, in possession of the person mentioned as set by the said Order.

I grant in the said applicant this Certificate of Naturalization and herein that he (she) shall, subject to the provisions of the said Order, be entitled to all political and other rights, powers and privileges, and be subject to all obligations, duties and liabilities to which a natural born Palestinian citizen is entitled or subject, and hence to all taxes and penalties the status of a natural born Palestinian citizen.

I do further believe that this Certificate extends to the following children, here before the date of this Certificate and being minors of the said applicant.

No natural interest I have been advised by me.

Herbert was born on the seventeenth day of February 1916 at St. Petersburg in the USSR (Russia) St. Petersburg USSR St. Petersburg USSR

No. 47778 Serial Number of Application 90493

High Commissioner Herbert Mullerberg

Government of Palestine **ממשלה פלסטינית (א"י)** **حكومة فلسطين**

PALESTINIAN CITIZENSHIP ORDER, 1925. **תעודת אזרחות** **شهادة التجنس**

CERTIFICATE OF NATURALIZATION **תעודת אזרחות** **شهادة التجنس**

HERBERT LEOPOLD MULLERBERG **הרב הרב מולברג**

Herbert called the "applicant" has applied for a Certificate of Naturalization, abiding with respect to himself the provisions set out herein, and has stated that the conditions set forth in the above-mentioned Order for the grant of a Certificate of Naturalization are fulfilled in his (her) case.

Herbert is the said applicant has also applied for the naturalization of the names of others of his (her) children here before the date of this Certificate and being minors, and I am satisfied that the names of his (her) children, as hereinafter set out, may properly be included.

Herbert, therefore, in possession of the person mentioned as set by the said Order.

I grant in the said applicant this Certificate of Naturalization and herein that he (she) shall, subject to the provisions of the said Order, be entitled to all political and other rights, powers and privileges, and be subject to all obligations, duties and liabilities to which a natural born Palestinian citizen is entitled or subject, and hence to all taxes and penalties the status of a natural born Palestinian citizen.

I do further believe that this Certificate extends to the following children, here before the date of this Certificate and being minors of the said applicant.

No natural interest I have been advised by me.

Herbert was born on the seventeenth day of January 1916 at St. Petersburg in the USSR (Russia) St. Petersburg USSR St. Petersburg USSR

No. 47778 Serial Number of Application 90493

High Commissioner Herbert Mullerberg

PARTICULARS RELATING TO APPLICANT.

פרטים המציינים את המועד

Place and date of birth St. Petersburg, Germany 18th June, 1893 (Eighteen Ninety Three) **מקום ויום לידה** **18.6.1893**

Nationality Formerly German **הלאום** **לפני כן גרמני**

Trade or occupation Construction agent **המקצוע** **אגנט בניה**

Marital status married **מצב נישואים** **נשוי**

Name of wife Charlotte maiden name MULLERBERG **שם האישה** **סוסה**

Name of Children	שם ילדים	תאריך לידה	יום לידה
<u>Julius</u>	<u>1911</u>	<u>22.9.1908</u>	<u>22.9.1908</u>
<u>Isid</u>	<u>1913</u>	<u>30.4.1930</u>	<u>30.4.1930</u>
<u>Pauline</u>	<u>1914</u>	<u>18.5.1930</u>	<u>18.5.1930</u>
<u>Isid</u>	<u>1914</u>	<u>11.6.1930</u>	<u>11.6.1930</u>

Sworn to and affirmed and subscribed this 15 day of 19 (1930)

לאחר מכן מצאו דיור זמני ברחוב רוטשילד, ולאחר שלושה חודשים עברו לרחוב ברנדה 40, שם שכרו שתי דירות. אחת, בת שני חדרים, שכרו עבור רפאל, אח של אריה שעלה לארץ כשנה מאוחר יותר, והשנייה, בת כארבעה חדרים, עבור המשפחה.

עם המשפחה התגוררה גם נלי, הבת הצעירה שלקתה בניוון שרירים, ואמו של אריה, טולץ. הדאגה והמסירות שבה טיפלו באחותו נלי עד יום מותה, במשך יותר מחמישים שנה, הינם סמל ודוגמא לגמילות חסדים. זאת בנוסף לחולים הרבים ובני משפחתם שאותם נהגו לבקר כדי לשפר את מצב רוחם ולעודדם.

בשנת 1945 ביקשה המשפחה ממשלת המנדט הבריטי אישור לקבלת אזרחות בפלשטינה. לאחר שהצהירו על שהייתם הרצופה בארץ ובעזרת עדותו והמלצתו של הרב דר' וולף, רב קהילת 'מקור חיים', קיבלו אישור אזרחות בינואר 1946.

אבי המשפחה, אריה, היה הדומיננטי מבין אנשי המשפחה, ושלט ביד רמה, עם מאור פנים ושלווה שהייתה נסוכה דרך קבע על פניו. הוא היה חכם ותכליתי וכל מילה שלו הייתה נתפשת כמילה חשובה ומקובלת, והשפעתו על המשפחה הייתה רבה. וכך, כאשר אמרו "דוד ליאופולד אמר", קיבלו כולם את הדברים כדבר קדוש.

בשנים הראשונות ניסה אריה להתפרנס בדרכים שונות. תחילה סחר בעצים אך עד מהרה הבין שגונבים ממנו את העצים שליקט וערם בחצר ביתו. לאחר מכן ניסה את מזלו בתעשיית ריבות ללא הצלחה, עבר לעבודת כפיים בסלילת כבישים ומדרכות בשדה התעופה לוד, ולבסוף, בשנת 1944, התחיל למכור עם אחיו מצרכי מזון. הם קנו כמויות גדולות של מזון, חילקו לאריזות קטנות ומכרו לחנויות וליחידים. העסק התנהל בתחילה מן הבית ולאחר מכן עברו למחסן ברחוב פינסקר. לאה בתו עבדה גם היא במחסן.

את כל הסחורה קנו וחילקו בעזרת "צי הרכב" שעמד לרשותם: האופניים.

יושרו ודייקנותו היו ידועים לכל. בכל ערב ישב עם הפנקסים והרשימות של הלקוחות. אם היה מגלה כי בטעות גבה יותר, הקפיד מיד למחרת להחזיר את הכסף.

בביקורת שערכו אצלו פעם אנשי מס הכנסה חשבו שמצאו "אוצר": חשדו שהוא לוקח מצרכים לשימוש משפחתו. כשראו את הרשימות המדויקות שניהל, הבינו את טעותם.

יום אחד הגיעו אריה ואחיו רפאל למחסן, וגילו שהמקרר לא פועל. מיד הבינו שיש סיכוי שהבשר שזה עתה מכרו מקולקל. מיד עלו על אופניהם, ואספו את הבשר מן הלקוחות שקבלו אותו על פי הרשימות שבידם. לא חיכו להחזרות...

פעם עלה אריה על סולם, כדי להגיע למדף הגבוה ביותר במחסן. הסולם נשמט והוא נשאר תלוי. בכח הידיים עבר ממדף למדף, והוא בן 60 שנה לערך. חזק וצעיר!

הקפיד מאוד ודקדק במצוות צדקה ומעשר כספים. ניהל פנקסים בהם רשם בדייקנות מדהימה את הכנסותיו, ועשה חישובים על גובה המעשר בו הוא מתחייב ורשימת המוסדות להם העביר כספים. בשנת 1963, לאחר כעשרים שנות פעילות, חוסל העסק ונמכר.

מינח מריא		מינח מריא	
16.9.84 Ullertoy	3016.51.55	17.9. Ullertoy	290.12
17.9.84 K.P. Meesberg	750.-	1.9. Rucke Berlin	98.23
	750.-	4.9. " " 60%	53.04
	19.125.85	11.9. " " 60%	102.38
1.9.84 Abirad Habichtshaus	1349.14	16-3.9. Lissa 2000	2.65
	20.470.55		596.30
0.9. " " (Besch)	500.00	30.9.84 und. m. SF	100.-
	13.470.55		496.30
7.9. " " יסודי תורה	600.-		
24.9. " " ליליאן ל. קלוג	2.000.-		
" " Frau Sternbach	2.000.-		
16.9. " " אבירא ניו	600.-		
30.9. " " אבירא ניו	1000.-		
" " Abirad Josef	750.-		
	8.520.55	4.9.84 289.84	26.726.05
30.9. " " Abirad S. 100%	13.090.-	24.9.84 Bchl. Hochhaus	1.000.-
	21.610.55	" " Rabbi H. Sternbach	3000.-
28.9. " " Brunnstein	5.115.50	" " Rav. Sternbach	1250.-
	26.726.05	1.10. " " י"י	1000.-
Fr. J. A. B.		2.10. " " רבני	1000.-
		" " Rav. Lun	2000.-
			6.486.05

■ חישובי מעשר כספים מתוך אחד הפנקסים

סתתא שרלוטה היתה אשת חיל בכל התחומים, בין אדם למקום, בין אדם לחבירו, בין אדם למשפחתו. טיפלה במסירות רבה בתוך ביתה בחמותה האלמנה עד לפטירתה בשנת תשי"ג, 1943. גם בגיסתה שחלתה בניוון שרירים טיפלה במשך עשרות שנים באהבה רבה. לאורך שנים רבות נטלה על עצמה את מצוות ביקור חולים של נשות הקהילה והכל בצנעה.

היתה אשת ספר, בקיאה בהלכה שהיתה נרגלה, למדה פרשת שבוע, והקפידה על התפילות ואמירת תהילים. כשהסבה המשפחה לארוחות השבת דאגה תמיד לדברי תורה ונהגה להקריא מילקוט 'מעם לוועז' קטעים נבחרים וסוגיות בפרשה. מספרים שהיתה בקיאה גם בטעמי המקרא, ולימים שבנה משה היה ה"בעל קורא" בקהילת מקור חיים בפ"ת, ציינה בפניו לאחר התפילה את השגיאות שמצאה בקריאתו - קרי/כתיב, דגשים וכו'...

כמו סבה ואביה גם היא שלטה ברזי הלוח העברי, הרבה לפני שהודפס בקהל. מספר נכדה מאיר: בשנת תשל"ב, שבת פרשת ויקהל-פקודי היו נפרדות שזה נדיר מאוד בשנה שאינה מעוברת, שאלה אותי האם אני זוכר מתי היתה הפעם האחרונה שהפרשות האלו היו נפרדות בשנה שאינה מעוברת. כמוכן שלא זכרתי. ענתה היא שגם היא לא זכרה אך הוסיפה שלפי הלוחות הישנים דבר זה היה בשנת תרס"ג כשהיא היתה בת שנתיים וחצי. והוסיפה בהומור ש"את זה לא יכולתי לזכור"...

הקפידה על קלה כבחמורה וכך חינכה את צאצאיה.

ילדות בפתח תקווה

יואל הגיע לארץ בהיותו בן עשר, לאה אחותו בת שבע וחצי ואחיו משה בן שש וחצי. הם ידעו בעיקר גרמנית קרואטית ומעט עברית אותה למדו עם מורה פרטית.

יואל הלך ללמוד בבית ספר "נצח ישראל" שמנהלו היה הרב משה אוירבך, שנחשב לאישיות דגולה.

בגיל ארבע עשרה פנה ללמוד בישיבת 'קול תורה' בירושלים, שם למד כנהוג שנתיים. כשסיים פנה ללימודי נגרות בתל אביב כדי לפרנס את עצמו אך את תלמודו לא זנח.

■ המשפחה כולה: עומדים - לאה ויואל. יושבים - שרלוטה, אסתר, אריה, ומשה.

הגיוס לצבא

ערב הקמת המדינה, נקראו הצעירים להתגייס וגם יואל נקרא להתייצב. הוא הוצב בחטיבה מספר 1 - גולני בגדוד מספר 3, וכך נוצר גדוד 13, או בשמו האחר גדוד גדעון. הגדוד היה של בני משקים, ופלוגה אחת בו הייתה פלוגה דתית - פלוגה ב.

הנני נשבע(ת) ומתחייב(ת) בהן צדקי לשמור אמונים למדינת ישראל, לחוקתה ולשלטונותיה המוסמכים, לקבל על עצמי ללא תנאי וללא סייג עול משמעתו של צבא-הגנה לישראל, לציית לכל הפקודות וההוראות הניתנות על-ידי המפקדים המוסמכים ולהקדיש כל כוחותי ואף להקריב את חיי להגנת המולדת ולחרות ישראל.

כאלתר יאן
חתימת הנשבע(ת)

28.6.48
תאריך

טופס א. כ. א. / 501

■ שבועתו של יואל

66038 פאלימב צתית

מסוכנות חינוכית לחיי-ישראל - מועד הלאומי לכנסת ישראל

מרכז המפקד לשרות העם

ה' פאלימב וואל
שם המפקח שם פרטי

ב' אנוב תאריך לידה 1928
מקום המגורים ש"א

ר' הנורה מס' 40

התיצב למפקד לשרות העם.
מחלקת השרות העם
תלמה יורק הועדה לעבודת העם

זוהי תעודת החיובותך. שמור על התעודה.
1.4.48

פרמי המגויס בשעת גיוסו

12435 פלהימר
יראל

מספר המגויס מספחה ושם

9.4.48 תאריך הגיוס

1928 שנת הלידה

מקום הלידה גמאניג

מקצוע אזרחי נצר

גבה 1.68 משקל 60

צבע עינים בחול צבע שערות אונקני

חתימת המגויס כאלתר יאן

4

■ פנקס שרות

גדוד גדעון והפלוגה הדתית

כיבוש אשרפייה

■ עומדים בתור לאוכל

על הפלוגה הדתית בגדוד גדעון, הלא הוא גדוד 13, פיקד יהודה נהרי, איש שדה אליהו. בתחילה התמקדה הפלוגה בשמירה על הישובים באזור עמק בית שאן, אולם אט אט הצטרפה לקרבות שחרור כפרים וערים בגליל ובהמשך אף סייעה לשחרור הנגב. הכיבושים הללו, ערב הכרזת המדינה, היו חיוניים לקראת הפלישה הערבית הגדולה שהתכוננו אליה כל העת.

השיטה שבה התארגן אז כח המגן, הייתה של מחלקות מפוזרות בישובים (חלקם חברי משק, וחלקם מגויסים ממקומות אחרים), אשר עבדו חלק מהזמן בישובים, וחלק מזמנם הקדישו לאימונים, ולמבצעים בקרבה לאזור.

הקרב הראשון בו השתתפה הפלוגה, היה קרב שחרור הכפר הערבי אשרפייה, ביום שני בערב, אור ל'ב' באייר תש"ח, 11.5.48.

אשרפייה היה כפר ערבי המצוי כשני קילומטרים מדרום לבית שאן (צומת שלוחות של היום). כיון שבית שאן (ביסאן) הייתה בידיים ערביות, היה צורך לכבוש את הכפר, כדי לסלול את הדרך לכיבושה. בכפר היו כמאה ליגיונרים ירדניים מחומשים היטב. מולם עמדו כ-150 חיילים שלנו, מן הפלוגה הדתית של גדוד גדעון.

הגדוד התארגן לכיבוש הכפר. כיון שהיה זה הקרב הראשון של חיילי הפלוגה הדתית, היתה תחושה של חשש באוויר.

להלן נביא תיאורים של קרבות הפלוגה, המבוססים בין השאר על מכתביו של שאול בשיא וחברו למחלקה משה קהת.

שאול (פאלו) בשיא, יליד איטליה (עלה לארץ ב־1940), וחבר קיבוץ שדה אליהו היה אחד ממפקדי הכיתות בפלוגה. בשנת תש"ו, 1946, נישא לפיארה, ובזמן המאורעות המתוארים כאן הייתה אשתו בהריון עם בנם הראשון, יהונתן.

שאול כתב את כל הקורות אותם במלחמה ביומן שנכתב במקורו באיטלקית. היומן נשלח להוריו אחרי המלחמה, תורגם לעברית אחרי מותו בשנת תשכ"ז (היה בן 43 בלבד) והודפס בקרב משפחתו.

החוברת נמסרה באדיבות המשפחה.

וכך כתב שאול במכתבו (המילים בסוגריים הן שלי. י.ש.):

אחרי כחצי שעה עמדנו בשורה בחושך, עם דפיקות לב מוגברות. היציאה לקרב בפעם הראשונה איננה הרגשה נעימה: הולכים לקראת דבר לא מוכר, לא נודע, והלא נודע תמיד מפיח, מרגש ומחריד גם יחד.

יהודה (נהרי, המ"פ) השמיע לנו נאום קצר: "בחורים, היום מתחילים לעשות משהו רציני, הולכים ליישם מה שלמדתם עד היום. אם נתפוס את אשרפייה הלילה, מחר יהיה לנו נשק רב ונוכל לעבוד יותר טוב. תהיו תמיד צמודים לאדמה ואף אחד לא ייפגע. אבל כשתהיה פקודה לקום ולהתקדם, מי שיישאר מאחור יקבל מה שמגיע לו. באשרפייה יש כמאה אנשי הלגיון ואנחנו כמעט מאה וחמישים. גם אם יש להם נשק יותר טוב משלנו, לנו יש יותר אומץ ורצון. אל תבזבזו כדורים, מפני שהם יותר יקרים מהביצים בשוק השחור בתל אביב."

כאן נשמעה נביחת כלב, ומישהו קרא. יהודה הקשיב רגע, לא זכר בדיוק מה אמר קודם, וסיים: "ובכן, כל אחד ישים לב לפקודות ולא יאבד את הראש."

כולנו חשבנו על הלילה שלפנינו, על הפגיעות, על נושאי האלונקות, שהיו ששה על 150 איש, על המשפחה, על האישה, על הילדים. אני חשבתי על אשתי, שנפרדתי ממנה שעתים קודם, ואמרת לי "להתראות מחר בבוקר". התחלתי להרגיש צמרמורת בגב. שאלתי את עצמי מה יהיה ה'בלתי נודע' הזה, שצעדנו לקראתו בלי שנהיה מוכנים לכך.

יצקו, סגנו של יהודה, הוסיף כמה מילים: "זכרו את האחים שנפלו בכפר עציון. צריך לנקום את נקמתם."

מילים אלה היו יותר מידי רומנטיות. ריח של סרט הרפתקאות נדף מהן ולא התאימו לריאליזם של חיי: בתוכי צחקתי על מילים הרגשניות של יצקו וזה שיפר את מצב רוחי. בסופו של דבר, הלילה היה קר ומלא כוכבים, ומעבר לשורות שלנו לא היה שום דבר מוזר או חדש: קולות הלילה הרגילים, פעימות טרקטור מרחוק, געיית הפרות ברפת, נביחות הכלבים.

באותו רגע בוודאי אשתי ישבה בחדר, הקשיבה לרדיו וסרגה, שום דבר חדש, שום דבר רומנטי, שום דבר מיוחד.

יצאנו, נתקלנו בכל מיני מכשולים, קיללנו חרש את הערבים, את החושך ואת "אלה שבתל אביב", וצעדנו כמעט מבלי לדעת לאן אנו הולכים. אך בסוף השדות המעובדים, בהצטלבות של שני כבישים, סיומקה לחש "עמוד!"

"זה המקום, סיומקה?"

"בוודאי. מה חשבת, שנגיע כך ישר לאשרפייה ושם נשאל מה שלום מפקד הלגיונרים?"

לפי הפקודות של סיומקה סידרתי את שלוש המחלקות כך שיחסמו את הדרך ויתפסו במלכודת כל תגבורת שתנסה להגיע מבית שאן. בנינו מחסומי אבנים והסתרנו היטב מוקש חשמלי בנקודה יותר קדמית. יעקב, המ"כ של הכיתה השנייה, קיבל בפעם הראשונה לידי ממשיר לפיצוץ מוקש; התרגשותו וגאוותו היו בולטות לעין ולא היה חסר הרבה שיפוצץ את המוקש בטרם עת, אך בסוף הכל היה בסדר.

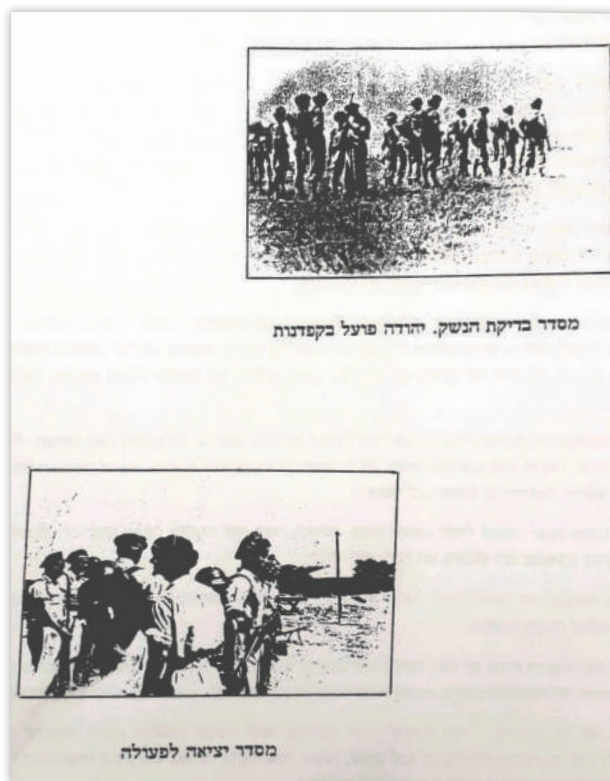
בשעה 22:00 בדיוק היינו אמורים לשמוע את האות: פיצוץ רימון יד. אם לא תגיע תגבורת מבית שאן תוך שעה, נשאר שם כמה אנשים בתצפית ונצטרף לקבוצה של אורי שאמורה לתקוף מצפון.

יואל היה הקשר של הפלוגה. תפקיד הקשר היה לשאת על גבו מכשיר רדיו כבד, ולתקשר עם יחידות אחרות.

שלוש המחלקות יצאו לדרך. תפקידן היה לחסום את הדרך מפני תגבורת שעלולה להגיע מבית שאן, ולאחר מכן לחבור אל הכוחות שכובשים את הכפר.

כשהגיעו לצומת, החלו יריות. "היה רעש שאי אפשר לתאר", כתב לימים שאול, "אך עוד לא זזנו. באותו רגע ידעתי מה זו אימה". פגז התפוצץ מאות מטרים לידם. הבחורים שכבו בשוחות שחפרו ומאחורי אבנים.

בשעה 22:00 הגיעה הפקודה של יהודה "לתקוף חזק".

מסדר בדיקת הנשק. יהודה פועל בקפדנות

מסדר יציאה לפעולה

■ מתוך הספר המודפס שהדפיסה משפחת בשיא מכתבי שאול

החבר'ה קמו והחלו להתקדם לעבר תותחי האויב שירו ללא הפוגה והגבירו את האש.

המרגמות של הערבים ירו, והחיילים התקדמו לעברן תוך שהם מסתתרים חליפות. כשהגיעו קרוב לתותחים, הפסיק לפתע הירי. מסתבר שהחיילים של יצקו תקפו מדרום והערבים ברחו מזרחה. השחר של יום שלישי, ב' באייר, הפציע.

מספר שאול:

בג'פ המפקדה הגיעו אלינו כל הידיעות: "אשרפייה בידנו. יש לנו בסך הכל שלושה פצועים, שניים מהם פצועים קל. לערבים שנים עשר הרוגים ושלושה פצועים; את שאר הפצועים לקחו איתם. בידנו שלל רב: חמש מכונות יריה מסוגים שונים, 38 רובים וכל כך הרבה תחמושת שהעגלה תצטרך לעשות ארבעה

סיבובים כדי להביא את הכל. יש גם ארבע מרגמות שלושה אינצ'; נשאר רק ארגז אחד של רימונים, אבל רימונים אין בעיה להשיג."

"חבר'ה, מספיק לעמוד פה בשמש, עכשיו הולכים הביתה, מתרחצים, ישנים וגם מכניסים משהו לפה."

הגיע אחד המכי"ם, מישהו, וארבעה אווזים קשורים לחגורתו; על הגב נשא ארגז ובו עשרים קילו דינמיט; "אני מביא אותם לשוחט, מחר נאכל צלי אווז."

כולם צחקו, מצב הרוח היה שוב מרומם. העמסנו את המוקשים על הגב ויצאנו לדרך. כעבור חצי שעה הגיעו המשאיות והחזירו אותנו הביתה.

עשיתי מסדר קצר ואמרתי לבחורים שילכו לנוח במהירות האפשרית. "הערב בשמונה נחליף את החיילים של יצקו בשמירה באשרפייה". ברכו אותי לשלום והלכו.

הקרב הראשון של הפלוגה הסתיים בניצחון קל יחסית. הצורך לכבוש נקודות אסטרטגיות לקראת הפלישה הערבית הצפויה היה גדול, ולכן כבשו את אשרפייה, פרוואנה, סמריה כחלק מכיבוש בית שאן.

בימים הקרובים "בילתה" הפלוגה באימונים ובליוויים של כלי רכב.

כיבוש זרעין

זרעין היה כפר ערבי גדול סמוך לעפולה ששלט על כביש העמק והטריד את הנוסעים בה בירי. כתוצאה מכך נאלצו לנסוע בכביש במשוריינים.

הנשים והילדים של הכפר הוצאו ממנו, וצבא ההגנה של פאוזי קאוקג'י (המפקד העליון הערבי) תפש את בתי הכפר.

בי"ב ניסן, 20 באפריל '48, ניסה כח גדול של "גדוד העמק" מחטיבת יפתח לכבוש את הכפר אך נאלץ לסגת תוך שהוא סופג ששה הרוגים.

בליל שבת, כ' באייר, 28 במאי, יצאו חיילי גדוד גדעון של גולני לכבוש את הכפר.

על פלוגה ב', הפלוגה הדתית, הוטלה המשימה לכבוש את משלט 2, ולעשות רעש כאילו יש שם שני גדודים כדי למשוך לשם את אש האויב. במקביל יכבשו הפלוגות האחרות את הכפר ממזרח.

חיילי הגדוד הובאו לקיבוץ מרחביה. שם קבלו ארוחת ערב דשנה.

המסע לכיוון זרעין החל. יואל הקשר הלך עם מכשיר הרדיו הגדול שעל גבו תוך שהוא נכשל באבנים, מתנשם ומתנשף.

מספר שאול:

לפי התוכנית, אחר שנגיע למרחק של 500 מטר מהמשלט שהיה מחוץ לכפר, ובטרם נתחיל בפעולה, היינו צריכים לחכות ששאר אנשי הפלוגה יגיעו למקום שממנו היה עליהם לתקוף. יואל ניסה ליצור קשר ברדיו: "הלו, הלו, שנים עשר, שנים עשר, אני חוזר, עבור, ציין מקומך; הלו, הלו, שנים עשר, שנים עשר, שנים עשר, אני חוזר, עבור."

קולו נשמע ברור בחושך ופחדנו שגם האויב ישמע אותו, אבל שום תשובה לא הגיעה... "שנים עשר, שנים עשר, שנים עשר, עבור."

היה מאוחר ובשעה הזאת היינו כבר צריכים להתחיל. שמענו קודם כמה צרורות רובים במזרח ואחר כך שלטו שוב השקט המעיק, הדאגה וקוצר הרוח. היה קר, הזענו בהליכה, והזיעה התיבשה על גופנו. האדמה עצרה עדיין קצת חמימות ומשכה אותי; נצמדתי אליה בחזי ובבטני.

"...שנים עשר, שנים עשר, אני חוזר, עבור." קולו של הקשר מרט לי את העצבים ושום תשובה לא באה עליתי עם הקשר על גבעה קטנה קרובה ומשם הוא שוב ניסה להתקשר, לשווא. הוציא את הסוללה והכניס סוללה חדשה. אז שמעתי בברור קול קטן וצורמני שבקע מהאוזניות המונחות על האדמה: "אחד עשר, אחד עשר, אני חוזר. ימח שמכם, למה אתם לא מתחילים? אחד עשר, אחד עשר, אני חוזר..."

"שנים עשר, שנים עשר - חזר יואל בשמחה - אנו מוכנים. מתקיפים."

ירדתי בריצה ליהודה שהמתין בשקט וקם בקושי ממקומו:

"ובכן, הצלחתם סוף סוף לתפוס אותם? אתה יכול למכור את מכשיר הקשר שלך ולקנות במקומו קילו בוטנים." קולו הרגיע אותי כרגיל, אבל גם הוא רעד מקור.

■ זירעין, 1949. מתוך ויקיפדיה

הם החלו להתקדם לכיוון המשלט בזחילה. היה חשש שהמשלט יהיה מאויש ויהיה עליו קרב, כפי שהיה בניסיונות קודמים. להפתעתם המשלט היה ריק. הם התמקמו עליו והחלו לירות אש צפופה לעבר זרעין. העיראקים זיהו אותם אחרי כעשר דקות והחלו להמטיר אש תופת לכיוונם: מקלעים, תותחים, מרגמות. הפחד היה גדול. במקביל התנהל קרב ממזרח, כאשר שאר חיילי הגדוד ניהלו קרב יריות. עם שחר המשיך הירי מכיוון הכפר נוריס, אולם גם הוא נדם. בשעה שבע בבקר נכנסו חיילי הפלוגה לזרעין, וכח אחר נכנס לכפר נוריס. הכפר היה ריק מאדם. תושביו נטשו בבהלה והשאירו מאחוריהם שיירי ארוחות, בגדים, נעליים, כלים ועוד. גם פרעושים לא חסרו שם. העמק ניצל מכפר שאיים על החיים בו תקופה ארוכה. כשיצאו מן הכפר כדי לעלות על אוטובוסים, ראו שלוש אלונקות מכוסות בסדין לבן.

כתב שאול:

לא חשבתי מי הם המתים האלה, או כיצד קרה הדבר. אולי, אילו הייתי רואה את פניהם הייתי חושב על כך, אבל שלוש הדמויות הלבנות והזהות השאירו בי רק רגש של יראת כבוד ושל חיבה גדולה לאלה שכבר לא יוכלו ליהנות מהפירות של עמלם, חרדתם ועוז נפשם. קודם לאור השמש, חשבתי שהקרב מאחורינו היה קשה מאוד, שבלילה היה קר ושהכדורים שרקו ליד ראשינו, אבל חשבנו גם שכל זה כבר נגמר ולא צריך להמשיך להרהר בזה: עוד מעט נתרחץ ונאכל ונחזור להיות בני אדם כמו קודם. כשראיתי את שלוש הדמויות הלבנות והדוממות חשבתי שאני עד לאי צדק גדול. היו בינינו כאלה שלא זכו לשכר עמלם, שלא יחזרו הביתה, חייהם הסתיימו כך, בחושך ובקור. כל זה היה בלתי צודק ובלתי אנושי.

הגיעו האוטובוסים ועלינו אחרי מסדר קצר. במרחק של כמה קילומטרים מהבית פגשנו את האוטובוס והמשאית שיצאו משם, נהגיהם עצרו ושאלו אותנו על המצב. יוסף הנהג היה מאושר כשאמרתי לו שזרעין בידנו ושמעכשיו יוכל לנסוע בבטחה, בלי פחד מפני ה"סניפרס" הערבים. נשמעו מהאוטובוס קריאות שמחה: "הידד, כל הכבוד, חברה!" חשבתי על הנופלים ומשכתי בכתפי. אמרתי לעצמי: "מה לעשות, במלחמה כמו במלחמה." תפיסת זרעין במחיר של שלושה הרוגים וחמשה פצועים היתה הצלחה גדולה, הסחתי את דעתי מהעניין.

הימים שלאחר כיבוש זרעין, לוו בהיערכות לכיבוש ג'נין. החיילים התחפרו בעמדות בזרעין וסביבותיה, וספגו מדי יום הפגזות כבדות. היה צורך להתחפר בשוחות ולא להרים ראש, וכאשר היה נורה פגז היה הצופה מכריז "פ-ג-ז" וכולם חזרו החזיקו אחרי, הורידו ראש וציפו לפיצוץ.

המגמה הייתה לתפוש את הגבעות שמסביב לג'נין, שהתרוקנה מיושביה, ואז להיכנס אל העיר.

הנסיון לכבוש את משטרת ג'נין

העיר ג'נין הייתה ריקה מתושביה, רק המשטרה הייתה מאוכלסת בכוחות עיראקיים של קאוקג'י.

ביום רביעי, ב' סיון תש"ח, 9 ליוני '48, יצא כח של כארבעים חיילים, בפיקודו של יהודה נהרי לכיוון תחנת הרכבת שליד ג'נין. המטרה הייתה לתפוש את התחנה עד שחכ של יצקו יפוצץ את החומות של המשטרה וייכנס פנימה.

מספר שאול:

ירדנו באפלה מוחלטת. תפקידנו היה הקל ביותר: היינו צריכים לתפוס את תחנת הרכבת - שבה היה כנראה רק כוח קטן - ומשם לחפות על התקדמות הפלוגה של יצקו. תפקידה של זו היה לפוצץ אחת מחומות המבצר, להיכנס לתוכו, לקחת שבויים ושלל, ולסגת לאחר מכן לא לכיוון

הגבעות (שנתפסו בינתיים ע"י גדוד אחר), אלא למחנה עורפי, שממנו היינו צריכים לחזור במשאית לבסיסנו.

עברנו דרך שדות חרושים שרגביהם התפוררו תחת נעלינו המסומרות, ודרך שדות חיטה. השיבולים שלא נקצרו השירו את גרגיריהן על האדמה הלחה מטל הלילה. התקדמנו בדממה, לאט לאט, בזהירות הולכת וגוברת, התקדמנו בשורה עורפית, הרמנו את הרגליים גבוה מעל הצמחיה כדי לא להרעיש, כמעט עצרנו את נשימתנו, וכל האוזניים היו כרויות לאלף רשרושי הלילה. והנה, מולנו פעמו לבבות אחרים, בני אדם אחרים עצרו את נשימתם וכרו אוזניהם, ובלבים אותו פחד ואותו רצון לזעוק ורצון לחזור לדברים האמיתיים, לחיי המציאות.

החיילים נצמדו לאדמה. לפתע עבר סיור עיראקי, שלמזלם לא הבחין בהם.

אנחנו גילינו אותם ראשונים: הייתה זאת יחידת סיור עיראקית, שעברה בלי להבחין בנו, הצמודים לקרקע בין העשבים.

יהודה שלח כיתה כדי לבדוק את התחנה. הם חזרו ודיווחו שיש בתחנה כח גדול - שתי שורות זקיפים וחיילים רבים. הם מתחפרים היטב במקום אחר:

במרחק מאה מטר מהמשטרה ניתנה בלחש הפקודה לעצור והסתתרנו בעמדות קרב לאורך חזית די מצומצמת. באותה תקופה עדיין לא היו כולם מצוידים באת חפירה אישי והכנת חפירה קטנה שאפשר יהיה לשכב בה ולהתגונן מפני הכדורים היתה עבודה מפרכת. נעזרתי בכידון, בכובע הפלדה, בציפורניים והכנתי לי חפירה מכובדת. כשסיימתי את העבודה הייתי עייף גורא, לא נשאר לי אפילו טיפ-טיפה של כוח לזוז, והייתי עוד צריך לבדוק את החפירות ואת הערכות הכיתה שלי.

אחרי ההתחפרות הראשונה, נאלצו לזוז:

יהודה הגיע אלינו ואמר: "זוזו שלוש מטר ימינה כדי שלא תהיו בקו האש של הכיתה השנייה." קמתי והעברתי את פקודת התזוזה הצידה. אף אחד לא אמר מילה; כולם קמו, חזרו לעבודה והסתתרו בחפירות החדשות. אני עשיתי עבודה שטחית מאוד, הזזתי קצת את האדמה בלי לחפור יותר עמוק: כבר לא נשאר לי כוח לזה. אמרתי לעצמי שהדבר מסוכן, שזה חוסר אחריות מצידוי, שמאמץ קטן נוסף אולי יציל את חיי ושלא הייתה לי הזכות להתחמק ממנו. אבל לא היה לי כוח וכך נשכבתי וחיכיתי.

הכח של יצקו הגיע, והפעיל חומר נפץ סמוך לחומה.

יצקו הצליח להתקרב אליו עם החבלנים שלו בלי להתגלות לעיני הערבים ששמרו במקום. אחרי ההתפוצצות היה רגע של שקט ואחריו התחילה התופת. הערבים לא הבינו מאיפה באה ההתקפה וכל סוללות התותחים המרגמות ומכונות הירייה פתחו באש מטורפת ועיוורת וכיסו בה את העיר וסביבתה חוץ מהמבצר כדי לא לפגוע במגיניו. כך היו אנשי יצקו במקום בטוח ויכלו להמשיך בפעולתם באין מפריע. אנו השתטחנו צמודים לאדמה ולא פתחנו באש כדי לא להתגלות: או לנו אילו היינו מתגלים! פגזים וכדורים נפלו מסביבי כמו ברד. הכדורים שרקו מעל ראשינו ואני כבר לא כל כך שמתי לב אליהם. הרגשתי רק את העייפות הנוראה והגעתי למצב שבו חושבים "או שהכדור הגורלי יגיע, או שלא יגיע", וכבר לא מתרגשים מזה.

העיניים שוב נעצמו לי ונרדמתי כשחיקיתי לפקודה לפתוח באש. אבל הפקודה לא באה. התעוררתי מהר מאוד (כך חשבתי, אך בעצם ישנתי כחצי שעה) לרעש של משהו כבד מאד שנחת קרוב אלינו. הרעש היה מחריש אוזניים, אבל השינה הקצרה הועילה לי וצחקתי בלבי כאשר שמעתי מישהו נוחר בקרבתי. הערתי בבעיטה את "הארוך" שקלל וטען שבסופו של דבר גם אני ישנתי. בינתיים שום דבר לא השתנה: הערבים ירו והאנשים של יצקו דאגו לא להשמיע קול.

הכח מקבל פקודת נסיגה:

במכשיר הקשר הגיעה פקודת הנסיגה; קמנו והלכנו מהר בשורה עורפית, שמחים לחזור סוף סוף הביתה ולצאת מהתופת הזאת.

הלכנו באופן חופשי, כבר לא הקפדנו שלא להקים רעש ונשכבנו על האדמה כל פעם שפגז היה נופל בסביבה. כדי להתקדם יותר מהר חילקנו בינינו את הנשק הכבד ואת הפגזים.

אחרי שהתרחקנו שני קילומטרים מהעיר הבחין בנו האויב לאור הקלוש של היום החדש וכיוון אלינו את ירי תותחיו. היינו צריכים להזדרז כדי לצאת מטווח התותחים, כמעט רצנו בשורה, נכשלים ברגבי האדמה, עמוסים בארגזי תחמושת, ברובים, בתרמילים ובעייפותנו הקשה והמכבידה.

"פגז!"

"ארצה!"

"התפוצץ, קדימה, מהר!"

"פגז! עוד פעם ארצה, כולם לשכב!"

"קדימה בחורים, עוד מעט נוכל לנוח, אבל עכשיו הזדרזו, הזדרזו בשם אלוקים!"

פגז התפוצץ קרוב מאוד והתיז על כמה מהבחורים עפר ואבק, אך לא רסיסים. לא קרה כלום ויצאנו מהטווח. התותחים שתקו ואנו המשכנו ללכת, לאט ועייפים, שני קילומטרים נוספים בכביש עד למחנה מוקיבלה. שם נפגשנו עם האנשים של יצקו שהגיעו לפנינו. כמות הדינמיט לא הספיקה כדי לפרוץ פירצה הגונה בקירות העבים של המבצר; לא נעשה הרבה ואף על פי כן הערבים התקפלו דרך השער האחורי וכעת המבצר הריק היה ממוקש סביב סביב.

כולם היו מגודלי זקן ומסביב לעיניהם הצטיירו עיגולי עייפות כהים. הובא לנו אוכל, ואני לעסתי בלי תאבון תפוח. חיכנו לאוטובוסים שיביאו אותנו הביתה.

הייתי עייף בעייפות שלא תיאמן, כבר לא הייתה לי שום תחושה חוץ מן העייפות. לא הרגשתי לא רעב ולא רצון לישון, לא אושר השיבה הביתה ולא שמחה לקראת מעט שלווה. הייתה לי הרגשה שמשוהו חסר לי, ולא ידעתי מה.

בבית חיכתה לי אשתי שקיבלה את פני בחיך המתוק והרגוע שלה שבא מעיניה הבהירות. עניתי לחיוכה ועם החיך חזרה בי השלווה שחיפשתי; עכשיו השלווה מילאה אותי כולי. הרגשתי את הצורך בשינה ואת האושר של שובי לביתי. נרדמתי בחיך.

הפעולה לכיבוש המשטרה בג'נין נכשלה.

הפוגה

את חג השבועות בילו החיילים במסגד של הכפר ג'למה. למדו תורה, אכלו, ואף נחו. תפקידם היה לשמור על הכפר שפונה מיושביו.

האו"ם כפה על הכוחות הפוגה של חודש, מה שאפשר להם להתרווח בכפר הנטוש.

מספר שאול:

החלפנו משמרות בכפר כמה שעות לפני השקיעה, ערב שבועות. התארגנו במהירות, בחרנו בבית קרוב לבאר כמטבח וחדר אוכל. במסגד, המקום הנקי היחיד, בחרנו כבית מגורים. בהקלה גדולה גיליתי שלא היו שם פרעושים ועכברים והיה אפשר לחיות בו. לקחנו מבית הספר ספסלים כדי לרהט את "חדר האוכל", שהיה מואר כרגיל ע"י מנורות נפט.

היו אלה ימי הפוגה הראשונה שהאו"ם כפה למשך חודש, שהפסיקה את ההתקדמות המהירה של צבאנו והכריחה אותנו להישאר בעמדות שתפסנו ובכפרים הנטושים.

אותו ערב היה פחות משעמם, בגלל המקום החדש (די לנו בפאקועה; מזה שלושה שבועות עסקנו שם בציד הפרעושים ובזלילת משמשים עד לבחילה). חוץ מזה, היה חג. הפעם גם ספר התורה הגיע אתנו.

בערב, התפילה הייתה פשוטה; עמדנו במסגד, לאור שתי מנורות נפט. ארוחת הערב, לעומת זאת, הייתה מפוארת. למען האמת, לא במטבחנו הותקנו כל התבשילים (הכל הוכן במטבח הבסיס ונשלח אלינו במשאיות), אלא רק חיממנו שם את האוכל והכנו אותו להגשה. מנחם היה טבח מעולה והתלונן לעתים קרובות על שלא ניתנת לו ההזדמנות להוכיח את כישרונותיו כראוי.

באותו ערב המצרכים שנשלחו לנו מהמחנה נהפכו בידי לארוחה נהדרת. אביא רק דוגמה אחת שתוכיח כיצד אפשר להפיק מאותו חומר גלם את גן העדן וגם את הגהינום. הממונה על חלוקת האוכל לפני בואו של מנחם היה נוהג להגיש לנו כריכים מורכבים מסרדינים, גבינה וריבה שנתנו זה על זה בשלוש שכבות בין שתי פרוסות הלחם. מנחם התקין מנה ראשונה מסרדינים, מיץ לימון ועשבי תיבול שהוא בעצמו ליקט בסביבה, מהגבינה עשה פשטידה ומהריבה - עוגה. גם היין "ארבע כוסות מהכרמל" לא נעדר והוא עזר לקיבותינו בפעולת העיכול המיגעית. בערב שרנו בחדר עד מאוחר ומצב הרוח היה מרומם.

בערב שבועות למדו החיילים עם הרב יונה את מגילת רות, והתפעמו מן התאמה בין מה שכתוב במגילה לבין שדות החיטה שסביב הכפר:

יונה, הרב, שהיה המלומד בין החברים, נתן לנו שעור על מגילת רות עד שתיים בלילה; מידי פעם, ברגעי התרגשות מיוחדת, היה משלב בדבריו קטעי יידיש בלתי מובנים לחלוטין.

קריאת התורה במסגד בבוקר, הפעימה מאוד את רוחם:

יום המחרת היה כמעט משעמם, למרות שרגשות חזקים התעוררו בי כשפתחנו את ספר התורה במקום שהיה קודם מסגד ונהפך עתה לבית כנסת, וקראנו את הפרשה.

אישור חופשה מחוץ למחנה	I 13 2
מספר אישי	החירה
12435	סונאי
שם המשפחה	הדרגה
סלמון	יוא
שם סרטי	שם סרטי
רשאי להמצא מחוץ למחנה לשם חופש	
מ: 1400	עד: 1000
תאריך: 10-12-48	תאריך: 12-12-48
שעה: 1400	שעה: 1000
ב: 1	ציון המקום
הנ"ל אינו רשאי לשאת נשק	
יש למלא בקפדנות את הצד השני של הטופס	
71	

■ אישור חופשה

מכתבים מן הצבא

בין המסמכים השונים מצויים שני מכתבים וגלויה ששלח יואל מן הצבא. מכתב אחד ממוען להוריו הכולל הקורות אותו באותה תקופה וכן התעניינות בנעשה בעורף. תאריך המכתב הינו כ"ט בעומר (17.5.1948) 3 ימים לאחר הכרזת המדינה ומכאן התייחסותו הנרגשת של יואל למעמד זה. מכתב שני ממוען לדודתו רחל (רגינה) בה הוא מנחם אותה על מות בעלה - דודו. המכתב השני נכתב כחודש וחצי קודם לנפילתו, כנראה בתחילת נובמבר 1948. הגלויה נכתבה ב' 30.11.1948 (כ"ח חשון תש"ט) ערב הירידה לנגב לקרב שממנו לא שב. ממכתבים אלה עולה אישיותו של יואל כאיש משפחה למופת, אדם מסודר בענייניו וכאיש אוהב ואהוב על הבריות.

ב"ה כ"ט בעומר

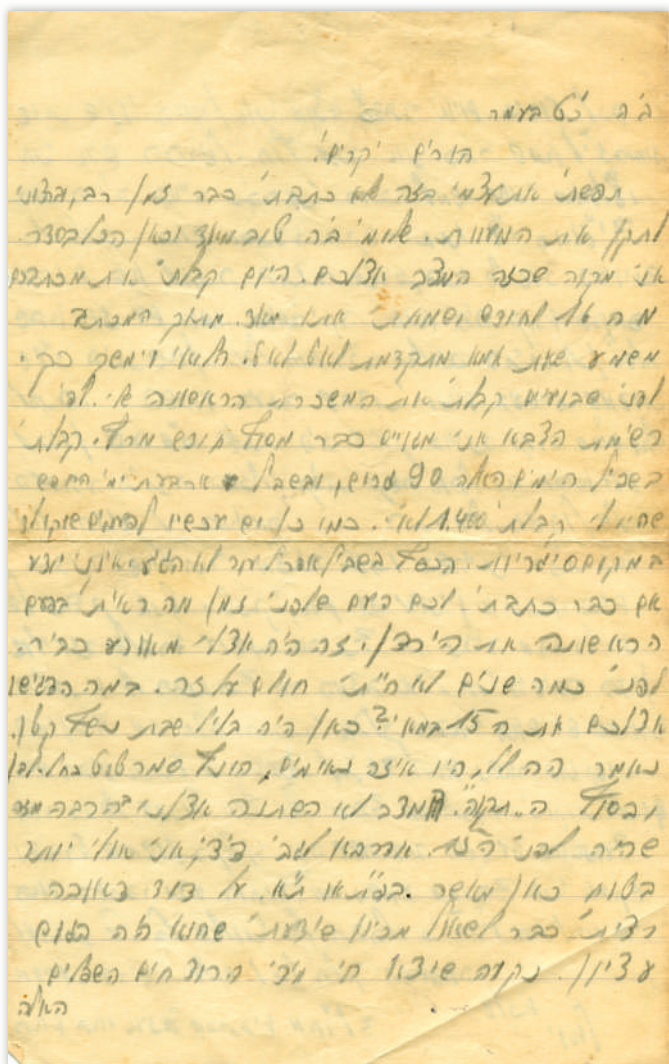
הורים יקרים!

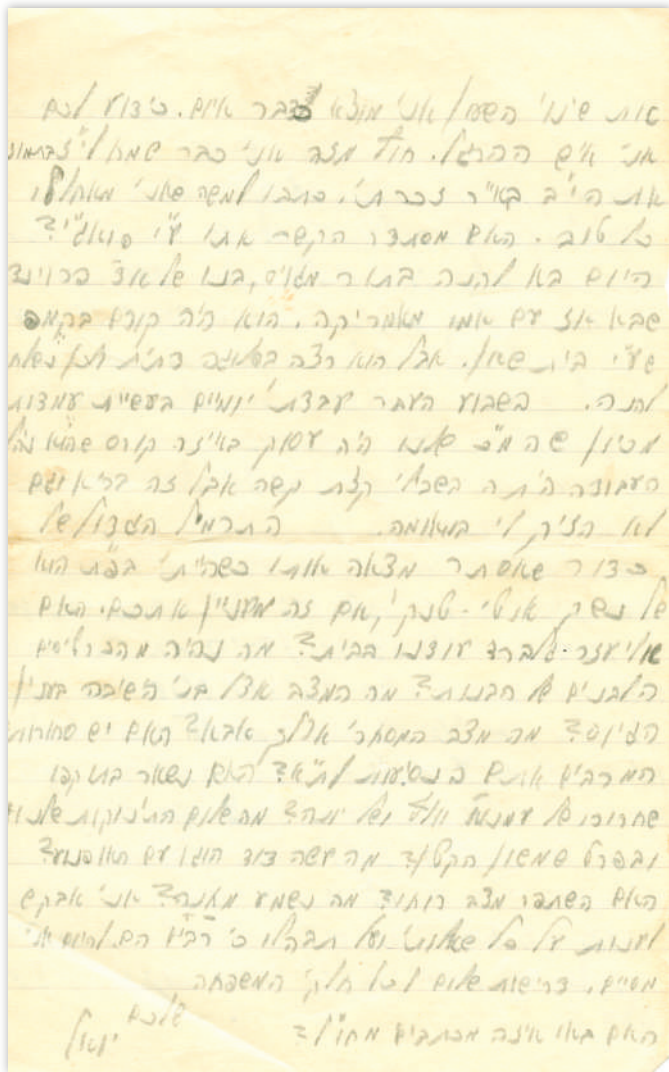
תפסתי את עצמי בצה שא כתבתי כבר צמח
2, וברצוני לתקן את המעוות. שאוהי ב"ה
אז מאוד וכאן הכל בסדר. אני מקווה שצנה
המצב אצלכם. היום קבלתי את הכתבכם
מה-16 אודש. שמחתי איגו מאוד. התקן
הכתב שמחתי שאת אמת התקדמת אט
אט. הואי וימשך כך.

אפני שצויים קבלתי את המשכורת הראשונה
שלי. אפי רשימת הצבא אני מאז ככר מסוף
אודש מרץ. קבלתי בשביל הימים האלה 90
אדש, ובשביל ארבע ימי האופס שהיו לי
קבלתי 10. א"י. כמו כן יש עכשיו אפסאים
שוקולד במקום סוגריה. הכסף בשביל אפריל
עוד לא הגיע.

אינני יודע אם כתבתי לכם פעם לפני צמח
מה דאיגי בפעם הראשונה את הירידה. צנה
היה אצלי מאוד כזיר. לפני כמה שנים לא
הייגי גולום על צנה.

במה הדגישו אצלכם את ה-15 במאי?
(יום העצמאות הראשון - י.ש.) כאן היה
בזיל שבת (שף קטן. נאמר ההלל) היו איצה

נאומים, הונף סטרטוט כגון - לבן, ובסוף
ה"תקוה".

המזב לא השתנה אלזנו הדבה מצה שהיה
לפי ה-50. אדרבה, לזבי דידי, אני אולי
יורד בטוב כאן מאשר בפ"ג או ג"א.

על דוד דאובה רציני כבר לשאלו מכיון
שידעתי שהוא היה בזוג עזיון. נקוה שיצא מי
מידי הרוצחים השפלים האלה.

את שינוי השפון אני מוצא כדבר איום. כידיע
לכא אני איש ההרוא.

חול מצה אני כבר שמה אי"צ בגמון.

את הי"ב באייר צכרתי (= יום הארבט של
אמיו משה). כתבו למשה שאני מאמץ או
כא טוב. האם מסתדר או הקשר עם פואז"י
(=פולאי ארזבת ישראל)?

היום בא להנה בגור מזיוס בנו של אי"צ
פרוינד, שבא עם אימו מאמריקה. הוא
היה קודם בקמפ ע"י ביג שאן אבל רצה
פאזזה דתית ולכן (שאלו להנה).

בשבוע לבד עבדתי יומיים בעשיית עמדות,
מכיון שהמ"כ שלנו היה עסוק באיזה קורס
שהוא ניהל. העבודה הייתה בעשילי קצת קשה
אבל זה בריא ולא הציק אי במאומה.

הגרמילו הדדול של כדור שאסגר מצאה אותו כשהייתי בפ"ג הוא של נשק אנטי טנקי אמ צה מעניין אגכא.

האם אולי עזר לזכר עזינו בביג? מה נהיה מהכרטיסים הזבנים של הזנות?

מה המזב אלז בני הישיבה בענין הזיוס?

מה המזב המסגרי אלזק אבא? האם יש סגורות? המרזים אמם בניסיון אצל אביז?

האם נשאר בגרפסו שטרורו של עמנואל וולף ושל יונה? מה שום התינוקות שלנו ובפרט שמשון הקטן? מה
עשה דוד הזן עם האופנוע? האם השתפר מזב רוגוז?

מה נשאל מנה?

אני אבקש לענות על כל שאלותי ולא גבהו כי רבים הם.

להיום אני מסיים. דרישות שום אלא גלקי המשפחה.

שלכא, יואל.

האם באו איזה מתבנים מהזיו"ל?

בעקבות תאונת אופנוע, בה נספה הדוד נפתלי (הוגו) הרץ, בעלה של רחל (רגינה), כתב יואל למשפחה מכתב תנחומים:

ב"ה

קרובים יקרים!

הסלימה אתכם על שבטיגני את כתיבתי צמן כה רב, אולם גיי גייל הם "נע ונד" ולא מצאתי את הצמן הדרוש לכתיבה. אתם יכולים לתאר לעצמכם שההודעה המעציבה על המקרה הטריגי שקרה לדוד צ"ל, שאהבתי אותו אולי לא פחות מכם, העציבה אותי מאוד. הנאמה היגידה שנוכל להתגמם בה היא במאמר גצ"ל "בשעה שאדם נפטר מן העולם אין האוויר אותו לא כסף ולא זהב אלא מעשים טובים בלבד". ואם אצטיר את כל מעשי הצדקה וזמ"א שהנפטר עשה בכל יום ויום הרי זה יהיה רק העלף המצטיר, ואשרי אדם שמצוות כאלה האוות אותו.

אני מסיים בצרכך "המקום יגמם אתכם בתוך שאר אבאי ציון וירושלים".

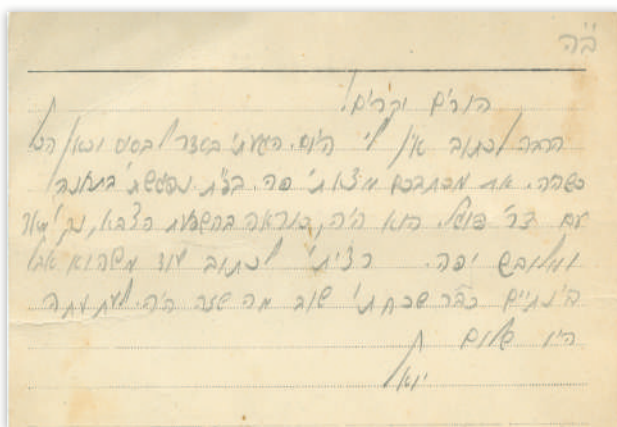
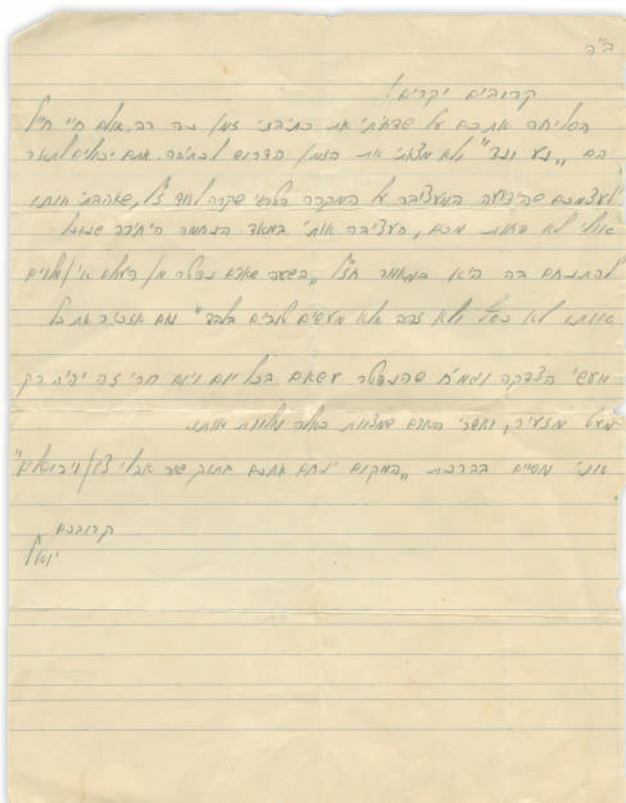
קרובכם

יואל

גלויה שנשלחה כשלושה שבועות לפני נפילתו של יואל (כ"ח חשוון תש"ט). ייתכן שזהו המכתב האחרון:

הורים יקרים.

הרבה לכתוב אין לי היום. העלתי בסדר לבסיס וכאן הכל כשהיה. את מכתבכם מצאתי פה. בפ"ת נפגשתי בתגונה עם די"ר פואל. הוא היה כנראה בהשפעת הצבא נקי מאוד ומאובש יפה. רציני לכתוב עוד משהו אבל בינתיים כבר שכחתי שיש מה שזה היה. אע"פ עתה היו אולם. יואל

הקרבת בירדה

מיד אחר ההפוגה, התחדשה האש. הערבים התחמשו בנשק רב מידי האנגלים, וגם הצבא הקטן שלנו קבל נשק ותחמושת מצ'כיה ומידידים אחרים. חלק מן הנשק הושג בעזרת תרומות של יהודים מרחבי העולם.

הקרבות באזור ג'נין התחדשו. העיראקים תקפו חזיתות את ההישגים של הצבא הישראלי, ודחקו את חיילינו מאזור ג'נין. בקו של זרעין ופקועה התייצב הגבול. חיילים רבים נפלו בקרבות הללו, חלקם מגדוד גדעון.

הפלוגה הדתית קבלה פקודה לעבור לירדה, באזור משמר הירדן. שם היה צורך להילחם בסורים שכבשו בתחילת ההפוגה את משמר הירדן ודחקו עוד את רגלי הלוחמים שלנו.

הקרבת היה קשה. מאיר, חייל שעלה לא מכבר, חטף פגיעה ישירה בראשו ונהרג. במשך הירי חשף עצמו לעיני הצלפים, ומשהעיר לו משה, המפקד שהחליף את שאול, אמר שהוא סומך על פרקי התהילים שאמר.

שאול לא השתתף בקרב. באותו זמן נולד בנו בכורו יונתן.

■ יואל עם המחלקה כורע ראשון מימין

שחרור נצרת

ביום שישי, ט' תמוז תש"ח, 16 ליולי '48, יצאה הפלוגה הדתית לכבוש את העיר נצרת. בימים שקדמו לכיבוש שוחררו טבריה וצפת ותושביהן ברחו.

החיילים הגיעו לכפר החורש הסמוך לנצרת, אחרי ששרו "לכה דודי" עם תזוזת השיירה (שחטפה הפגזה מן האויר).

בשעה 2:00 בלילה החלה תזוזה לכיוון נצרת. לאחר עיכובים הגיעו החיילים לבית שנלר הצופה על העיר שהיה ריק מלוחמים. הם הציבו את המקלעים, ובשעה 7:00 בבקר קיבלו פקודת ירי. הירי של צבאנו "זכה" לתשובה של ירי רובים צפוף, עד שעה 7:45.

ב-7:45 הונף דגל לבן והונפו דגלים רבים נוספים בכל רחבי העיר.

החיילים נכנסו לנצרת ללא קרב, והשתלטו על בתים שונים בעיר.

מספר שאול:

עברנו ברחובות העיר במשאיות הפתוחות, חבושים כובעי פלדה, כשהרובים ומכונות היריה דרוכים. בהתחלה הרחובות היו שוממים ורק הרגשנו במבטים מאחורי התריסים והשמשות. אחרי כן נפתחו הדלתות ובפתחים הופיעו ילדים קטנים, מלוכלכים וביישנים. כאשר הגענו לרחוב הראשי, התושבים הערבים כבר אזרו עוז וברכו אותנו לשלום. הם קיבלו אותנו כאילו היינו צבא משחררים, מכיוון שלא עסקנו בטבח ובביזה, כפי שניבאו להם אנשי קאוקג' לפני מנוסתם מנצרת.

■ מסדר

חודשיים תמימים שהו החיילים בנצרת ונהנו מן העיר וסביבותיה, עד שהגיעה שוב תרועת המלחמה. החיילים הובאו למעיין חרוד, להתכונן לקרב על משולש ג'נין שכם וטול כרם. הם רחצו בנחל והתכוננו לקרב הגדול תוך שהם משווים עצמם לחיילי גדעון ושלוש מאות המלקקים. אלא שלאחר זמן בוטלה פקודת הקרב, והם עברו לבית שאן שפונתה מיושביה הערבים.

כאן עמלו על ניקיון המקום, ובאמצע כסלו תש"ט, דצמבר '48, קבלו פקודה לרדת לנגב.

מס' המגויס 12435 המשפחה והשם (א) התפקיד

מס' המגויס	ציון היחידה	תאריך התשלום	עבור איזה תקופה	סכום	הסכום במלים	חתימת הקצין המשלם
1	13-11		18-11-48	900	תש"ט	
2	13-11		1-12-48	500	תש"ט	
3	13-11		1-12-48	500	תש"ט	
4	13-11		1-12-48	500	תש"ט	
5	13-11		1-12-48	500	תש"ט	
6	13-11		1-12-48	500	תש"ט	
7	תש"ט-13	1.10.48	1-30	2000	תש"ט	
8	תש"ט-13	1.11.48	1-31	3500	תש"ט	
9	תש"ט-13	30.11.48	1-30	3500	תש"ט	
10						
11						
12						

7 6

משכורות ■

התמונה האחרונה

אחיו משה מספר:

בעת שהייתי בקבוצת נתיבה בכפר סבא במוסד בירנבוים, לקח שלמה יעקובי, חברי, את אחי יואל הי"ד ובאו במיוחד לבקרני בכפר סבא. אך מה רב היה צערי שהייתי באותו זמן בעבודה ולא פגשתיים. שבועיים לאחר מכן נפל אחי הי"ד על משמרתו ולא זכיתי לראותו עוד. בתמונה - יואל הראשון משמאל ושלמה הראשון מימין בביקור בקבוצת נתיבה.

■ יואל שלישי מימין בשורה העליונה

הקרבות בנגב

אם עד עתה התמקדה פעילות הפלוגה בקרבות בגליל, הגיעה העת לקרבות בנגב. בגליל ובבקעה הם היו מול לגיונרים ירדנים, צבא ההצלה של קאוקג'י וסורים. בנגב הקרבות היו אחרים. ההתמודדות כעת הייתה מול צבא חזק וסדיר - הצבא המצרי.

לא תותחים ורובים, אלא טנקים ומטוסים.

בתחילה הגיע הגדוד לג'וליס - מחנה בריטי נטוש. במחנה הזה שהו מספר ימים, הצטיידו והתכוננו לבאות. הימים ימי החורף הקרים (חודש דצמבר '48) וההכנות מרובות.

לאחר שהות של שבת וראשון, יצאו ביום שני דרומה חמושים היטב ומצוידים בציוד אישי מינימאלי.

המצרים כבשו בימי ההפוגה שתי גבעות שהיה צורך לכבוש מהם חזרה. על הגדוד הוטלה המשימה הזו.

הם הגיעו לקיבוץ אורים, שם התארגנו באוהלי סיירים בין גדרות הקיבוץ.

למחרת התחלקה הפלוגה לשני חלקים: כל חלק צריך היה לתפוס גבעה שנכבשה קודם על ידי הקומנדו הישראלי.

בתחילה נראתה המשימה כפשוטה. להחזיק גבעה ולשמור עליה. החיילים התחפרו בחפירות, ושמרו על המקום. אולם עד מהרה החלו הפגזות קשות מהצד המצרי, ואף הגיעה התקפה משורינית של טנקים שנהדפה על ידי הבחורים.

חמישה חיילים נהרגו. הם הועברו לקבורה לגבולות.

למחרת שוב התחולל קרב עיקש, עד שהגיעו טורי שריון ישראלים והניסו את הצבא המצרי אל מעבר לקווים לכיוון עזה. חיילי הגדוד שבו לג'וליס ואף קבלו ציון לשבח מפי אלוף חזית

הדרום - "על שעמד בעיקשות מול ההתקפות הנשנות וחוזרות של כוחות אויב עדיפים ביחס של עשרה לאחד, מצוידים וחמושים כצבא מודרני; על השתתפותו בהצלחה מלאה באחד הקרבות הקשים של מלחמת העצמאות..."

הגדוד חזר לבסיס בג'וליס וקיווה לקבל חופשה קצרה, אך הקרב על הנגב היה רק בראשיתו ואחרי כמה ימים ניתנה פקודה להמשיך להילחם.

■ יואל עומד שני משמאל

ההכנות למבצע חורב

לקראת סוף חודש כסלו תש"ט, דצמבר '48, התארגן צה"ל לכיבוש רצועת עזה ולמחיצת הצבא המצרי שם. המבצע, שלימים כונה "מבצע חורב", היה למעשה בשלהי מלחמת השחרור. אחריו נכנסה מצרים להסכם שביתת נשק עם ישראל.

חיילי הפלוגה התאספו בכפר הערבי הנטוש שאוט. הם התגוררו באוהלי סיירים ובוססו בבוץ של החורף. מספר שאול:

שיירות אינסופיות של רכב צבאי נעו מכל הכיוונים בדרכי הנגב. משהו הלך והבשיל, ומרחוק נשמע קול תותחים שהיה דומה לחריקת שיניים של כלב ענקי לפני נביחתו הנרגזת והאדירה.

נסענו במשך לילות אחדים, לילות קרים אחרי ימים לוהטים שבילינו בתוך "מלונות הכלבים" - אוהלי הסיירים הנטועים בחול. אחר כך בא הגשם, שהצליף בנו וחדר לעצמותינו. רטיבות ובוץ היו בכל מקום: בדרכים שבהן שקעו המשאיות, על חפצינו, על רגלינו בתוך הנעליים הכבדות שהתמלאו מים, על קני הרובים ובין גלגלי התותחים.

בשאוט קטל הד.ד.ט. אלפי פשפשים וכינים והבתים הקטנים היו פחות או יותר ראויים למגורים, אך הם לא הספיקו לכל הגדוד ורבים מאתנו נאלצו להסתפק באוהלים קטנים מתחת לעצים נוטפי מים. העכברים התגוררו איתנו, ואיתנו התחלקו באופן חברתי בקורת גג ובמזון. בעניין המים: הייתה מימיה אחת ליום לכל אחד - לרחיצה, לשטיפת המסטינג ולשתיה. מטבח הפלוגה תפס שני חדרים ואוהל, כולל מגורי ארבע הבנות שעבדו שם. ביום שיחקנו "מונופול", קראנו בלי התלהבות, עישנו הרבה, ניגבנו את אפינו המצוננים והדולפים ושפשפנו ידיים כדי לחממן. בערב

הלכנו לישון מיד עם רדת החשכה גם בגלל הוראות ההאפלה. מידי פעם הפריע את מנוחתנו זמזום של אווירון, שזרק פצצה או שתיים ונמלט מהר. היה קר וישנו תמיד בבגדינו. חיילי הפלוגה התכוננו לקרבות. נפרשו מפות וניתנו תדריכים. יהודה מסביר למפקדים, והם מתרשמים שהפעם מדובר במשהו קשה ומסובך. הקו המצרי היה מבוצר היטב ושומר על רצועת החוף צפונית לעזה ועד הגבול המצרי עם רפיח. כוחותינו היו אמורים להתקדם מדרום, לחצות את הגבול המצרי, להפתיע את האויב מאחוריו, להתקדם לאורך החוף ולהתחבר לחטיבה שבאה מצפון והייתה צריכה לכבוש את עזה. תפקיד הפלוגה היה לתפוש גבעה מבוצרת באמצע הדרך, ולרתק אליה הפגזות של הצבא המצרי, כלומר להחזיק מקום ימים מספר תחת הפגזה: והנה אנחנו שוב מתאספים ומעיינים במפה הפרושה על הדשא. יהודה מסר לנו את הסבריו בקיצור ובביטחון כדרכו, בפשטות שבגללה כל פעולה נראתה לנו כמשחק ילדים. אבל הפעם התרשמנו מיד שהתפקיד יהיה קשה ומסובך. לפנינו היה הקו המצרי המבוצר היטב ששומר על רצועת החוף הצפונית לעזה ועד הגבול המצרי הקרוב לרפיח. ההתקפה העיקרית היתה אמורה להתחיל מהדרום. כוחות רבים התקדמו במדבר בכוונה לחצות את הגבול המצרי, להפתיע את האויב מאחוריו, להתקדם לאורך החוף עד שיתחברו לבסוף עם החטיבה שבאה מהצפון והייתה צריכה לכבוש את עזה. כך היה הצבא המצרי נמחץ בצבת. תפקידנו היה לתקוף ולכבוש אחת הגבעות המבוצרות באמצע הדרך, להחזיק בה כדי לרתק אלינו את מירב הכוחות המצריים באזור החוף. במילים אחרות, אחרי התקפה חזיתית לא קלה, נצטרך לספוג התקפות והפגזות בלי הפסקה במשך ימים רצופים.

■ באימונים. יואל הראשון מימין

80 סודי ביותר מדי

חתימה / מבצעים
21 לדצמבר 1948

נדר 12
נדר 13
נדר 19
נדר 22
נדר 23
נדר 24
נדר 25
נדר 26
נדר 27
נדר 28
נדר 29
נדר 30
נדר 31
נדר 32
נדר 33
נדר 34
נדר 35
נדר 36
נדר 37
נדר 38
נדר 39
נדר 40
נדר 41
נדר 42
נדר 43
נדר 44
נדר 45
נדר 46
נדר 47
נדר 48
נדר 49
נדר 50

נדר 12
נדר 13
נדר 14
נדר 15
נדר 16
נדר 17
נדר 18
נדר 19
נדר 20
נדר 21
נדר 22
נדר 23
נדר 24
נדר 25
נדר 26
נדר 27
נדר 28
נדר 29
נדר 30
נדר 31
נדר 32
נדר 33
נדר 34
נדר 35
נדר 36
נדר 37
נדר 38
נדר 39
נדר 40
נדר 41
נדר 42
נדר 43
נדר 44
נדר 45
נדר 46
נדר 47
נדר 48
נדר 49
נדר 50

79

2 -

ד. מנהלה פברואר חטיבת

יבין 2 כחות מהנדסים (35 איש) והסרי בצז עבד
3 מוצבים דו-מפלגתיים סמוכים על סכוניות טע
עם הנצח קומיה ויביאם בטעה 1900 לבסיס ההערכות
של גודר 13. סנד 15 ידעו להצטרף מהנדסים
והסמרים לפעול לבטייכש.
המהנדס יבין כתח מהנדסים (15 איש) והסרי בצז
עבד סוצו דו-מפלגתי סמוכים על סכוניות ויביאם
בטעה 1780 להצטרף סמין. סנד 12 ידעו להצטרף
לבטש 108 לבטייכש.
את יתר הכח של מחלקת המהנדסים הוב יחזיק ברזרבה
לקרון דרכים (הכולל דור בין חרבה סמין ו-112)
עד להודעה אחרת יהיו כוחות על עצמתיים במתלהם.
קמין ט.צ. ידעו לדפון הדרך סתורה סמין עד נקודת
ההצרכות של גודר 13 עד טעה 1400 ביום 22.12
הוצ יצרן חוליה 3 סופרים שבאיים (עם שלטים)
לגודר 13 והם יפנו את הדרך סמסלש סייכבש עד
לבסיס ההערכות. על החוליה להתייבז בטעה גודר 13
עד טעה 1500.
קמין ט.צ. ידעו לפסון הדרך נוקודת ההצרכות של
גודר 13 עד לתחנה סמין חטיבתית בגבולות (שלטים)
ס.ג. עד טעה 1700.
הוא ידעו לקודת בהחבורה בין עיסרה וספנו לבין
בסיס ההצרכות ויפסידי על מלוי הוראות ההאפלה
אשר יקבל מטעה החטיבה.
עד הודעה אחרת על הנדושים להעביר את פנוציותם
לתחנת סמין חטיבתית בגבולות.
ה. קשר
לפי הוראות קשר ספורטסו ליי קמין חקשר חטיבתית.
קמין חקשר ידעו להתקנת מכסיר קשר גייד עבד
חוליה. מקור על חטיבה.
מטעה חקשרי על חטיבה בעיסרה.
חוליה חקשר גיידת: הודעה על המטעה חובה סמין
עם לידיעת החטיבות.

שעה האמת שעה 2100 ביום 22.12.48

מפקד חטיבה

■ פקודות למבצע חורב עם התייחסות לגודר 13 - באדיבות ארכיון צה"ל משרד הבטחון

כיבוש משלט 86

כמה ימים לפני חג החנוכה, אור לכ"א כסלו תש"ט, 22.12.48, יצאו חיילי הפלוגה הדתית לפשיטה על עבאסן בין עזה לרפיח.

בשש בערב כולם היו מוכנים. הפנים הושחרו בפיה, כובעי הפלדה כוסו ברשתות הסוואה, הנשק היה טעון, החיילים יצאו.

דיברתי עם כמה מהבחורים, וכולם התרשמו שזה יהיה הקרב האחרון. יואל אמר לי: "אם גם הפעם הכל יעבור בשלום, הכל יהיה בסדר, המלחמה תגמר פה ואנחנו נלך הביתה". נפרדתי מהטור הצועד וחזרתי למשאיות העמוסות שחיכו לאור כדי לצאת לדרך. סגן צעיר קיבל את הפיקוד על השיירה וכעבור שעה נתן לנו פקודה לנוע עד לבסיס הקרוב ביותר לאזור ההתקפה. שם היינו צריכים לחכות לאות המוסכם (שתי רקטות ירוקות ואחת אדומה במקרה של התקדמות, שתי רקטות ירוקות ושתיים צהובות במקרה של נסיגה) כדי להתקרב לעמדות החדשות.

מדובר בנקודה רגישה מאוד לאויב המצרי, שאמורה הייתה למשוך אליה את הכוחות שלהם כדי שכוחותינו יכבשו את עוג'ה עסלוג'.

משה קהת, חבר קרוב של יואל שהיה במחלקה הפורצת את הדרך למשלט, שכונה "משלט 86", מספר:

מיד עם כיבוש (המשלט), נערך הכח להגנה היקפית. הבחורים החלו להתחפר במרץ רב. באתים אישיים, נחפרו עמדות ומערך תעלת קשר. כשהאיר השחר החילונו לזהות את מקומנו בשטח ולהתמצא בו.

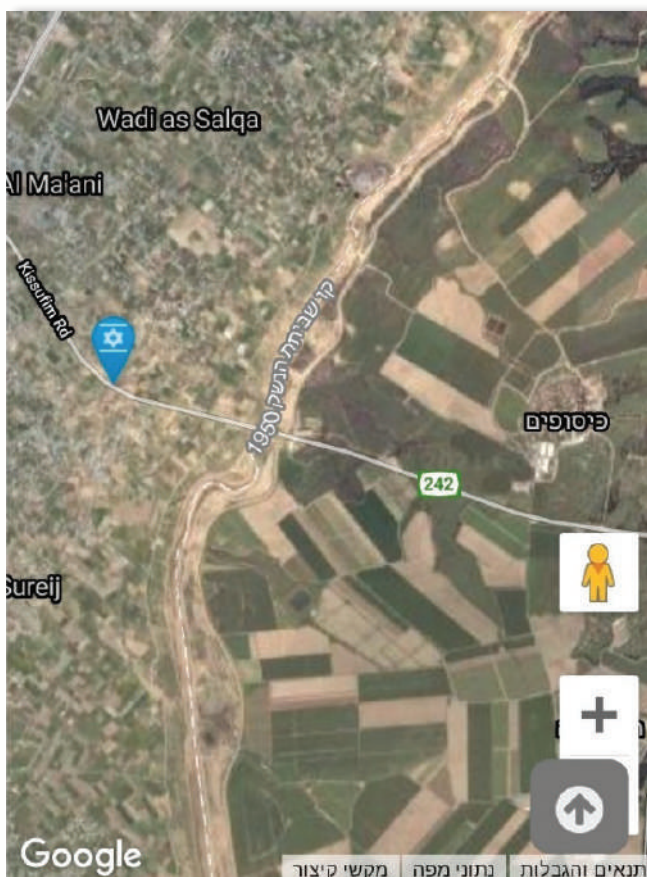

האויב הבין שנתקע טריז במקום חיוני מאוד לכוחותינו. כדי לעקור את הטריז הזה, החל להזרים כוחות למקום, שכללו טנקים ומשוריינים. לחיילינו היו רק ארבע "פיאטים" – מטולים נגד טנקים. שאר הציוד – תותחים ותחמושת, נמצאו בשיירה שהייתה בדרכה למשלט.

שאלו בתפקידו כרב סמל, היה צריך להגיע אל המשלט אחר שנכבש באותה שיירה מדוברת. הוא חיכה לאות המוסכם, וכך הוא מספר:

נכנסתי לתא הנהג במשאית של דב: הוא היה נהג מצוין וכלי רכבו –

■ מתוך הספר "אילן ושלח חטיבת גולני" המ"פ יהודה נהרי לפני קרב משלט 86 (שמאלי מצביע בידו)

■ מיקום הקרב בימינו

מוצג מוזיאוני. נאלצתי לקשור את הדלת בחבל עבה, מפני שהייתה הייתה שבורה והדלת הייתה נפתחת כל רגע. במשאת היו מרדכי ויחזקאל "הארוך" שנבחרו במיוחד כלא מעשנים: הם שכבו על מצע של ארגזי רימונים, כדורי רובים, מוקשים ודינמיט. השיירה יצאה בכבוד בדרך הבוצית, בלי אורות. גשם דק ירד בלי הפסקה. באמצע הדרך שמענו את היריות הראשונות ומיהרנו לגבעה שהייתה יעדנו לפני היעד הסופי. אחר כך נאלצנו לחכות די הרבה. מרחוק נשמעו קולות הקרב, לבנו פעם בחוזקה, היינו קפואים ונרגשים. האש נמשכה זמן רב, אבל לא הייתה צפופה במיוחד וכולנו חשבנו שהעמדה נכבשה בקלות יחסית. ואמנם כעבור כמה דקות הגיע באמבולנס שתי הפצועים מן ההתקפה. הם נפגעו קל מאד ולא סבלו מכאבים. סיפרו לנו בהתלהבות שהערבים ברחו

מיד. מישהו צעק: "ירוק... (הלב כמעט קפץ ממקומו) ירוק... (אנו יודעים שהמקום נכבש, מדוע ההתרגשות הזאת?) "אדום!!"

הסימן הגיע והשיירה אמורה לזוז לכיוון הגבעה שנכבשה כדי להביא לה אספקה, יחד עם זאת צריך לחשוב איך מתחפרים בחול כדי לא להפגע בהתקפת הנגד המצרית:

"כל אחד למקומו!" - צועק הסגן - יוצאים! עכשיו הבעיה היא להגיע למקום בזמן, לפרוק את הכל ולהספיק להתארגן לפני שיפציע השחר. צריכים לגמור את הכל וגם להספיק לחפור בעומק עד שיהיה לפחות מטר אחד של עמדה מעל ראשינו לפני שיהיה אור, לפני שתתחיל התקפת הנגד של המצרית ואיתה יתחיל ברד הפגזים. נכון שפה האדמה חולית, וחופץ מזה בקור הזה בריא לחפור, ובכל זאת האם יספיק לי הזמן? אולי אמצא איזה חפירה מצרית מן המוכן. בוודאי שלא! את החפירות המוכנות תפסו בלי ספק אלה שהגיעו ראשונים. הנה, הם כבר שם, יש להם כל הזמן כדי להתחפר, לי תהיה חצי שעה לכל היותר, ואחר כך הם יהיו הגיבורים שכבשו את המקום. טוב, אני מצפצף על הגבורה. העיקר שיהיה זמן לחפור לפני עלות השחר. עכשיו השעה שלוש.

מתחילים לנסוע, וכיתת הסיירים שהייתה אמורה ללוות את השיירה למקום, לא הגיעה:

מחשבות אלה ליוו אותנו בנסיעה הלילית כשהקפיצות האכזריות של המשאית דחפו אותי כל רגע לדפנותיה. רוח מקפיאה נכנסת דרך החלונות השבורים, הרגליים ניצלות מחום המנוע. ג'יפ של המשטרה הצבאית מנווט את השיירה, מפני שמסיבה לא ברורה לא הגיעה כיתת הסיירים שהייתה אמורה להנחותה. הממצדיק"ים מתקדמים לא כל כך בטוחים, החשכה מוחלטת, מידי פעם טועים בדרך ונאלצים לחזור על עקבותינו. הזמן עובר וכולנו חושבים שעם שחר תתחיל החגיגה. שומעים יריות בודדות מרחוק ומכיוונים שונים; מתקדמים בקפיצות.

השיירה מתקדמת, אולם טועה בדרך, ועולה על מארב:

לפתע נשמעו התפוצצויות, קול של חבטה ושל זכוכיות מתנפצות ואחר כך בכי חרישי. התפוצצויות באו בזו אחר זו, קרובות אלינו. התחלתי להבין: טעינו בדרך ונפלנו ישר לתוך לוע האויב. רקטות צבעוניות האירו את השמיים ולאורן ראיתי שני כלי רכב הרוסים במקום שממנו נשמע קול הבכי. כל זה הפליא אותי מאד ולא הבנתי מה בדיוק קרה; ליתר דיוק, הבנתי את המתרחש אבל עדיין לא הייתי מודע לחומרת המצב. בינתיים לא העבירו לנו פקודות והשיירה נעצרה.

התגובה היא - עצירה וניסיון למצוא מקום להתגונן:

אמרתי לנהג לרדת והתחלתי להתיר את החבל שקשר את הידית. פגזי מרגמות שלושה אינץ' נפלו סביבי ופתאום חדרה להכרתי המחשבה שדי ברסיס אחד כדי לפוצץ את המשאית שלי על כל נוסעיה. ואולם התרתי לאט ופתחתי לאט את דלת הרכב. הדף אויר שנגרם ע"י פגז שהתפוצץ קרוב מאד חזר וסגר את הדלת בחבטה חזקה. לפני שירדתי מהרכב ראיתי את ג'יפ המשטרה הצבאית סובב על עצמו במקום ומתחיל לנסוע במהירות לכיוון הנגדי. כנראה האויב לא ראה אותנו, אבל הבחין בנו כשנכנסנו לעמק ועכשיו כיסה בהפגזה את כל השטח שבין הגבעות.

הדרך היחידה היא לחזור בחזרה, אבל זו הייתה משימה קשה ביותר. הדרך הייתה מטווחת באש:

למשאית לא הייתה כל אפשרות להסתובב במקום: ניתן רק לעבור את שטח האש, להסתובב ולעבור עוד פעם בשטח החשוף לאש בדרך חזרה. כך החליט לבסוף הסגן, וזאת הייתה הפקודה שהגיעה אלינו בצעקות בתוך הרעש הנורא של התפוצצויות. עליתי שוב למשאית עם הנהג כששאר החיילים באו אחרינו ברגל ושכבו מידי פעם על האדמה.

המצב היה מסוכן מאוד ובעייתי, אך שאול התרכז במשימה. וכך כתב:

במחשבה לאחור, אני יודע שהמצב היה קשה מאוד והמשימה מסוכנת ביותר, אבל אז לא הייתי מודע לכך וחשבתי בעיקר על מה שיבוא בהמשך.

המכוניות הסתובבו ונכנסו שוב לקו האש:

עברנו את האזור החשוף לאש של הערבים והגענו למקום רחב, המכוניות הסתובבו, האש נפסקה והתחילה שוב ביתר שאת ברגע שהראשון בין שנים עשר כלי הרכב שהמשיכו לנוע (ארבעה נתקעו) נכנס שוב לעמק. הרכב הראשון, טנדר שגרר תותח נ.ט. קל, נפגע אך למזלנו נשאר די מקום כדי שכלי הרכב האחרים יוכלו לעקוף אותו. החובשים העלו לאמבולנס את הפצועים היותר קשים וכשלא נשאר מקום הושבתי פצוע קל בתא הנהג במשאית שלי. אני נסעתי בעמידה על המדרגה, מוכן לקפוץ במקרה הצורך. הקדוש ברוך הוא שמר עלי ועשה ניסים לשיירה האבודה הזאת.

כדי להבין עד כמה המצב היה נואש, ולמעשה היו נתונים לניסים, כתב שאול:
אילו היו הערבים יוצאים בגיחה, היו טובחים את כולנו בקלות. אילו רסיס אחד ויחיד היה פוגע
באחת המשאיות העמוסות תחמושת וחומרי נפץ, הרכב היה מתפוצץ על נוסעיו וקרוב לוודאי
היו נפגעות גם המשאיות הסמוכות.

התוצאה הייתה קשה אך רוויה בניסים:

אלוקים רצה שייפגעו רק שלושה טנדרים, ג'פ אחד ומשאית עמוסת מזון ובגדים; ההרוגים היו
ארבעה והפצועים שנים עשר, ברובם פצועים קשה.

ואז הגיעה הפצצה מן האויר:

עברנו כשהאויב רודף אחרינו בתותחיו, ואז ראיתי פתאום בשמים פס מאיר בצד מערב ומיד
אחריו עוד אחד ועוד אחד. הזרקורים נדלקו בזה אחר זה ואורם התמקד בנקודה אחת בשמיים.
אחד צעק: "אווירונים!" ואמנם התחילו תותחי הנ.מ. המצריים לירות לעבר הסכנה הבלתי נראית
שבאה מהשמיים. היינו עדיין נבוכים כאשר התפוצצות אדירה הרעידה את האדמה ואז ראינו
להבות גדולות עולות מעמדות האויב. בו בזמן נדלקו אורות הזרקורים בצפון ועזה הותקפה ע"י
המפציצים שלנו. הייתה בינינו התפרצות של שמחה, כמעט של צחוק: הנה העזרה משמיים, הנה
חיל האוויר בא להציל את השיירה שלנו. ידענו היטב שחיל האוויר לא ידע דבר עלינו ופעל באופן
עצמאי, אבל פצצות מעטות אלה הפיחו בנו אומץ, לא היינו עוד בודדים ומיואשים כמקודם;
בלבבות התעוררה שוב התקווה שיש עדיין מה לעשות.

הגשם התחדש, אבל אנחנו עמדנו גלויי ראש ועקבנו אחרי הזרקורים שהתכוונו לנקודה הבלתי
ידועה בשמיים האפלים.

והנה בתוך קרן הזרקור התנוצצה נקודה לבנה. הדבר היה נראה כמשחק, אבל היה זה מאבק
לחיים ולמוות. הפצצות המשיכו ליפול על עזה ועל חאן יונס והפגזים התפוצצו מלווים בעננים
קטנים ולבנים לאור הזרקור, מתחת לאווירון, אחר כך האווירון פנה מזרחה כשהקרניים המאירות
עוקבות אחריו ונשברות לבסוף על רכס הגבעות. שמענו את האווירון טס מעלינו, חוזר מכיוון
אחר לשטח האויב, מוריד שם עוד פצצות, כשזרקורי האויב מחפשים אחריו לשווא.

לבסוף הגיעו חזרה עם שחר:

עם שחר הגענו לבסיס הקדמי.

אחרי שהפצועים וההרוגים הועברו לבית החולים שדה התקשר הסגן עם קצין הסיירים. ארבעה
ג'פים חזרו למקום ההתקפה כדי לאסוף חלק מהציוד שנשאר בשטח.

כעת צריך להחליט מה עושים הלאה. השיירה לא הגיעה למשלט, והחיילים נשאר שם בגשם
ללא בגדים חמים וללא תחמושת:

ערכנו התייעצות קצרה כדי להחליט מה לעשות בהמשך: הקצין, רב סמל נוסף ואני. הוחלט
שעלינו להתקרב בכל מחיר לעמדה שנתפסה ע"י הגדוד שלנו, כדי להביא לחברים לפחות קצת
בגדים (לא יכולנו להעתיק את מחשבתנו מהחברים שישבו בחפירות בקור העז ותחת גשם שוטף
כשרק אפודות רטובות לגופם) ותחמושת כדי שיחזיקו מעמד עד הלילה. למחרת נוכל להביא
להם את שאר הציוד.

צריך להתארגן כדי לזוז להביא לחיילים את הציוד:

■ תמונה מאתר גולני - גאות הנחל ב-24.12.48

הערתי את הנהגים והחיילים האחרים שנמנמו ליד המשאיות. יתכן שהערתי את יחזקאל באופן יותר מדי פתאומי וקשוח או אולי עצביו היו כבר מתוחים בגלל האירוע הקשה שהיה לפני כן. עובדה היא שלשמע קריאתי הוא קפץ, התחיל נוקש בשיניו וקיבל מעין התקף אסטמה. בוודאי לא יכולתי להקדיש לו זמן רב והסתפקתי בכך שנערתי אותו, אבל אז הבחנתי שאין בזה תועלת; נוסף להיותו קורבן של התמוטטות עצבים, הבחור גם קפוא. מצאתי את בקבוק הברנדי והשקיתי אותו. אחר כך הוצאתי מהמשאית שק שינה מפוך (שמקורו מצבא ארצות הברית), תפסתי את יחזקאל, הכנסתי אותו לשק, משכתי את הרוכסן ויחד עם מרדכי העלינו אותו לרכב כמו חבילה.

ניסיון נוסף להגיע לגבעה - לא מצליח כיון שיש ואדי בין הרכב לבין העמדות:

הגענו קרוב לגבעה כשכבר היה אור והמצרים עוד לא פתחו בהתקפה. אך לא בחרנו בדרך הנכונה, מפני שבמרחק כ-200 מטר היה בינינו ובין העמדה ואדי, שאולי היה עביר לפרדות, אבל בוודאי לא למשאיות.

המצרים עלולים לפתוח במתקפה כל רגע. מה עושים?

הגיע אחד הקשרים ומסר לנו את הפקודה להעביר כל מה שניתן להעביר ביד ולסגת לאחר מכן במהירות האפשרית. ירדו שני חיילים עם מכונת יריה וכמה אלפי כדורים. הרגמים הצליחו בקושי להעביר שתי מרגמות שלושה אינץ', וברגע שהשמש זרחה קיבלנו פקודה לחזור לבסיס.

שאל מקבל את הפיקוד על השיירה והם חוזרים:

קיבלתי את הפיקוד על השיירה, מפני שהסגן ירד עם מפעילי מכונות היריה. אחרי נסיעה קצרה חזרנו לשאט עיפים, רצועים ומיואשים.

הקרוב האחרון

בכפר שאוט בו שהו המפקדים, התכנסו רבי הסמלים. היה קשר רדיו רצוף עם גבעה 86, עליה שהו החיילים רועדים מקור ורטובים מגשם. התחמושת התמעטה, והיה צורך מייד בהספקה.

מספר שאול:

מיד עם בואי לשאול כינס הסגן האחראי על המקום את כל רבי הסמלים; אני מסרתי לו על מהלך האירועים ועל המצב הנוכחי. היינו בקשר רדיו רצוף עם העמדה (שכונתה גבעה 86) והרב סרן הפציר בנו שנדרוש סיוע והספקה מידיים, מכיוון שכבר אז (השעה הייתה רק שמונה בבוקר) התמעטה התחמושת והאנשים רעדו מקור בגשם הדק והרצוף.

מיד אחרי שנמסרו ההוראות להעברת הפצועים לבית החולים של באר שבע ולקבורת הנופלים, התכנסנו בבניין המפקדה לשיבה רצופה, כדי להחליט על הצעדים הבאים. שלחנו מיד מברקים למפקדת החטיבה ולנקודות פיקוד לאורך הדרך.

בתחילה שלחו מברק בקשה להצנחת ציוד מן האויר:

במהירות בלתי צפויה קיבלנו תשובה למברק הראשון ששלחנו לחיל האוויר כדי לבקש שינסו להצניח תחמושת. אך התשובה הייתה שלילית: אין אפשרות לפעול, גם בגלל מזג האוויר הגרוע וגם בגלל הקושי להצניח ארגזי תחמושת ומזון על הגבעה ששטחה חצי קילומטר מרובע לכל היותר.

האכזבה הייתה קשה:

הייתה זאת העזרה היחידה שבה תלינו תקוות ולא העזנו להעביר את התשובה לרב סרן.

ההוראה הייתה להחזיק מעמד:

מפקדת החטיבה צוותה עלינו להחזיק מעמד עד הלילה ובמשך הלילה היו אמורים להגיע אלינו שני גדודים שיעבירו ציוד באמצעות פרדות וגמלים. אנחנו, מצדנו, היינו צריכים להכין כמה שיותר אנשים ואלונקות (או אלונקות מאולתרות) להעברת הציוד.

המצב על הגבעה היה קשה מאוד. את הגבעה תקפו טנקים, משוריינים וחיל רגלים. ולמרות זאת השדר היה להחזיק מעמד:

למברק הנוסף קיבלנו תשובה הרבה יותר מאוחר ובזו הלשון: "החזיקו מעמד, אנו אתכם בשעת הסכנה!"

שאול מוסיף וכותב על השדרים שהגיעו מן הגבעה (כנראה על ידי יואל):

היה אפשר להשתגע מפקודות כאלה, כשקשר הרדיו מגבעה 86 היה מודיע בלי הרף על התקפה של טנקים ענקיים. משוריינים וחיל רגלים, וכל זה בסיוע ארטילרי חזק. הקרב השתולל, כפי שחיזנו והאויב השתמש בכל הנשק, בכל הכוחות, בכל הנחישות האפשריים כדי לפרוץ את העמדה הזאת שהייתה תקועה כמו קוץ באמצע קו הביצורים שלו.

בינתיים המצב היה סביר אבל החשש לעתיד היה גדול:
הרדיו גם הודיע לנו שאנשים מחופרים היטב והפגיעות קלות מאוד והיו רק כמה פצועים קל. אבל
כל זה היה עתיד להשתנות מן היסוד אם לא יחודש מלאי התחמושת שהלך ואזל.
היאוש החל לכרסם. נשארו רק התפילות:

לא יכולנו לעשות דבר למענם, רק להתפלל ולקוות שיחזיקו מעמד עד הלילה. בכל זאת המשכנו
לשלוח מברקים לכל הכיוונים, אבל בלי תוצאות של ממש. בינתיים המשיך הגשם לרדת. היה
גם צד מעודד בכך, שהמטרה של החזקת הגבעה וריתוק הכוחות המצריים אליה הושגה:
בשעה שתים עשרה הגיע מטוס סיור שהצליח בקושי לטוס מעל גבעה 86 והודיע לנו על ריכוז
צבא מצרי שהיו מגיעים מהצפון ומהדרום כתגובה למתקפים. חשבנו שבעצם מטרת הפעולה
של גדודנו הושגה, אבל דאגתנו הייתה נתונה לחברים שרעדו מקור שם למעלה תחת הפגזה.

בינתיים על הגבעה ניטש קרב קשה. מספר משה קהת שהיה במחלקה הפורצת:
החילונו לספוג אש מרגמות ואש מנשק קל. יחידות טנקים ומשוריינים וחי"ר מצרי נעמדו
מולנו. היינו נתונים ללחץ שריון. בידינו 4 פיאטים בלבד, לא היו לנו כל כלי נשק נגד טנקים
אחרים מלבדם, כיון שהתותחים שנועדו לנו וכל הציוד והתחמושת נמצאו בשיירת הדרג המסיע,
שנפגעה עוד בדרכה אלינו.

למרות הנחיתות המספרית, והמחסור בנשק ותחמושת, החל קרב מגע:
הפיאטיסט קרב טווח יעיל, ירה בטנק והוציא אותו מכלל שימוש, ועוד שני טנקים שחדרו אל
תוך המשלט.

ואז הגיעה ההפתעה:
בשלב זה הופיעו ממערב 4 זחלים שהחלו להמטיר אש מלהביוזים שפעל ברעש עמום בקולי
קולות ועשן. הלהבה זינקה מלוע המכשיר, דוד עם תערובת של בנזין וסולר.

התכופתי למטה. הייתי קצת המום וגם סונוורו עיני לשניה. מיד התאוששתי, כיביתי את הסודר
שבער על גבי בשפשוף בדפנות התעלה ובחול. חלק מן החיילים החלו לסגת מתוך עמדותיהם,
וחלק מן הבחורים, שלא הושפעו מיריקות האש, פרצו מיד קדימה אל הזחלים. הטילו בהם
רימונים וחסלו בכידונים את צוות הזחל הראשון שהחל לבעור כשנפגע. מיד לאחר מכן נסוגו
הזחלים האחרים.

הם מוצאים את ההרוגים בתוך הזחל:
בזחל, שני נושאי המקלע לבד היו קרבן. הגופות היו במלכודת. חרוכות ושרופות כשהן קשורות,
לכן לא זינקו החוצה כשאחזה בהם האש. כנראה שהקצינים קשרו אותם שלא יברחו מהמערכה
בעת תפעול המתקן.

ס כ ו ס

מכירת חנויות 80 - 80 חרונים ונפגעים .
3 סנקים , 2 נוסאי ברן חוצאו סבלל סמוס .

פעולה חנויות

טריון - חנויות מחמט במנהלים מסימוס " לוקרס"
1- 1 סנק (אחד) "שירציל" (?) חסנקים חרטים צבועים בצבע
הזוחה .
מבנה החקירות היה בצורה . החטרצה למשל היה של כוריים
כתימוי סנקים אחרים ולא החטרצה בצבנה מאורגן .
זוקקי לחנוה: זוקקי ~~אזא/אזא~~ חלחבוה חיו מורקבים על נוסאי ברן
סוה חלחבה עד 80 מ' . הומר החכסרה חינו טוב .
חייל רגלים: חייל חרגלים לא פעל במבנה מאורגן ולא ניסח
לחסיצה . אלא הראה חוסר יוזמה ואי ניצול שני השפה .
זלפיון אי הצלמים היה פרויקט .

כ ו ח ו ת י נו : מראס: האמון במראס ירד שני סגוים פגעו הסנק ממרחק
20 מ' עכן סחור עלה ממנה צוה הסנק יצא מחצרית זרק
אז נגעו במט הסנק הקל .

נשק מוסומחה: הנשק האוסומחי המסיק לפעול לאחר סיור נשם
"מברן" . וחששו " עמרו במצב זה טוב ביותר
הסגלר חרל לעבור לאחר 3 סעוה פעולה בזמן נשם

בקבוקי מולוסוב: הבקבוקים לאחר הסגירה חילקו מאוחר
זוח אמר לצוה הסנק לברוח .

ה ע ר ח : חוסר כל מקוש סקטי מיד לאחר כבוש המסלט
אמסר לאויב לנחה לחניצ למסלט .

■ סיכום הקרב באדיבות ארכיון צה"ל, משרד הבטחון

הנסיגה

כותב שאול:

בשעה שלוש אחרי הצהריים המצב החמיר והחיילים בקו קיבלו פקודה לירות רק מטווח קרוב ולמטרה בטוחה. קצת יותר מאוחר הגיעה הידיעה על התקפת להביורים ממונעים. במלחמה הזאת השתמשו עכשיו בפעם הראשונה בנשק זה, והשפעתו הפסיכולוגית הייתה נוראה. האנשים קפצו מהחפירות כמו עכברים מחוריהם; פה היו ההרוגים הראשונים שנקצרו ע"י מכוונות הירייה של הערבים. המצב היה כבר לאחר י"אוש ובעמדה נשאר רק חמשה פגזים נגד טנקים וכמה מאות כדורים.

לקראת ערב מגיעה הפקודה לסגת:

בשעה שש קיבלנו את השדר האחרון: "לסגת". בדממה, כשמוחנו ריק ממחשבה, שבנו כולנו לבקתות שלנו.

מתאר שאול את תחושתו:

הייתי שבור, כבר שלושים ושש שעות לא ישנתי וכבר לא הרגשתי צורך בשינה. הלכתי בגשם ולא שמתי לב אם אני דורך בבוץ או נכנס לשלולית עמוקה. בקול עמום מסרתי את הידיעה המכאיבה לבנות במטבח ולמעטים הנוספים שנשארו שם. שתיקה ומבוכה השתררו במקום.

מספר משה:

היה חסר כמעט כל נשק שיוכל לפעול. הגשם צלף, נסתמו נרטבו ונפסלו לשימוש התחמושת נגד השריון והטנקים שהצטמצמה ביותר. האנשים היו פזורים. המחלקות לא היו מאורגנות לאחר הפגזת השיירה שלה ציפו בכליון עיניים ונתקעה. היו פצועים והיו הרוגים.

פקודת הנסיגה מן המשלט לא אחרה לבוא. ההוראה עברה מפה לאוזן. לאור הנסיבות בשטח לא יכלו לחכות עד רדת היום.

הם מתחילים לסגת:

את המשלט נטשנו כשאיננו מאורגנים לנסיגה. חברי הטוב נתן לא רצה לסגת. כדור פלח את מותנו. חבשתי אותו בכפיה אולם זה לא הספיק. הורדתי את חולצתי ונשארתי עם סודר דק על בשרי. הוא קבל "הלם קרב" ולא רצה לעזוב את המשלט. סטרתי לו שתי סטירות לחי מצלצלות וזה עזר.

מחפשים את יואל

מספר משה קהת, חברו של יואל:

התחלנו לצעוד באחד הערוצים של הואדי, תוך שאני לא גורע את עיני מן המשלט. חיפשתי את יואל שהיינו מאוד קשורים אחד למשנהו. מפאת היריות וההפגזות והגשם שאפף את כל המשלט לא היה לי שדה ראייה, כיון שיואל היה בצדו המערבי של המשלט.

לאחר מספר שניות, בשעה 15:00, נראו ראשוני חיל הרגלים המצרי עולים על המשלט העזוב. נשמעו קריאות "עליהם עליהם יא יהוד!".

אין זו תמונה מלבבת ביותר לראות צבא ניגף ונסוג בלי סדר. משקע מר נשאר בלב למראה כל אלה.

הפלוגה עשתה את כל מה שהוטל עליה ואף יותר מזה, ובזכות לחימתה הצליחו כוחותינו לכבוש את עוג'ה ועסלוג' בי"כ"ג כסלו, 25.12.1948.

בבסיס, אליו נסוגים החיילים, מכין שאול מקומות ישיבים עבורם. הוא מפנה מיטות, מכין חדרים, מנקה מחסנים, כך שיוכלו לישון בצורה סבירה.

ממשיך משה לספר על הנסיגה שלו:

חברי נתן נשען, ואני תומך בו, וכך צעדנו צעד אחרי צעד. הגשם ירד בכל עוזו כמו שבר ענן, מבול של ממש ניתך עלינו ולא חדל, הינו רטובים עד לשד עצמותינו.

דרך הנסיגה כולה הייתה שטופה באש ומרגמות, והיו כאלה שנפצעו ואף נהרגו בנתיב יסורים זה, ביניהם סגן מפקד הגדוד עמנואל ברשי. לאחר הליכה של ששה קילומטרים הגענו למקום נקודת איסוף שדה.

החיילים מתחילים להגיע בצורה מפוזרת ולא מאורגנת. מצב הרוח ירוד, והם עייפים מאוד. שאול מנסה להבין מה קרה עם כל אחד מן החיילים:

ראשון הגיע אריה, אבל לא היה לו חשק לדבר והסתפק בתשובות מתחמקות.

אחר כך הגיעו עוד חברים, רבים מהם פצועים וכולם רטובים, עייפים ומדוכאים.

עוד רבים היו חסרים ואני הייתי שואל כל מי שנכנס אם ראה חבר זה או אחר; הם שתנו את הכוסיית שלהם, החליפו את בגדיהם הרטובים ואכלו, כשהם כבר חצי רדומים, בהתרופפות העצבים שבאה אחרי היום הנורא.

איש לא ראה את יהודה (נהרי, מפקד הפלוגה) ואיש לא היה מודאג מכך. איך יתכן הדבר? את יהודה הכל אהבו כמו אבא, היו מוכנים להגן עליו במחיר סיכון חייהם! אבל אחרי זעזועים כאלה, אחרי שיצא בקושי מסכנות נוראות, אחרי שעשר פעמים ראה את המוות בעיניים, האדם נעשה אנוכי ואיננו מסוגל לחשוב על הזולת. בסוף אמר לי אחד הבחורים שראה את יהודה יורד מהגבעה בין האחרונים, פצוע. הידיעה העציבה אותי מאד ואף על פי כל המשכתי לדשדש בבוץ ולעבוד בלי הפסקה כדי להאכיל את כולם, לחמם אותם בכוסיית ובמשקה חם ולהנחות אותם למקום הלינה.

איש לא ראה את המ"כ יעקב, שהיה ידידי הטוב גם משום ששינינו חברים באותה קבוצה, והייתי חרד לו. קרוב לאחת עשרה באו כמה אנשים שאמרו כי בתחילת הנסיגה ראו אותו הולך לכיוון אחד הבתים שהופגז בשעה הנסיגה. חייל אחר אמר לי שכמה חברים נהרגו ע"י פגז מרגמה דווקא בבית ההוא ושם נפל גם קצין נוסף. הבשורה הרעה ביותר באותו ערב הייתה שעמנואל הענק וטוב הלב נפל בקרב הנורא הזה, וקרוב לוודאי יעקב נפל לידו, אבל העייפות טשטשה את מחשבותיי. אחרי חצות הגיעו עוד ארבעה או חמשה חיילים וביניהם יעקב. במשך שעות ארוכות עברו עלי אירועים מרגשים שיחד עם העייפות הרבה כאילו הקשו את לבי וכמעט ולא הייתי מודע להם; אך כשראיתי את יעקב פרצו דמעותיי והשתדלתי לבלוע אותן במהירות האפשרית. הוא היה בריא ושלם, אחרי שאני ראיתי אותו בעיני רוחי מוטל בשדה תחת הגשם השוטף. אתו הגיע יהודה, ומראהו זעזע אותי. למרות שפציעתו הייתה קלה מאד (כדור שרט את רגלו ואחרי שנפצע הוא עוד הצליח לצעוד כמה קילומטרים) מבטו היה כבוי ופניו הביעו ייאוש שמעולם לא ראיתי אצלו.

חברי נתן נטען, ואני תלמי, זכרנו צדדנו צדדנו אחר צדדנו.
הגשם ירד גם אזנו כאו שבר של ענן, מבול ממש ניתק זלנו
ועלמנו, היינו טלמים צד לשד הצמאות, הגשם הצליף על הפנים
וזוח קבירה נלבה מהים והקול חדר לעצמות, אתה למעל את
הנעלים המוקבל של המים, שוקעות בקול האצמאת הים דיקה
זנצני ולא קל היה לנולד במוקד המעמסה שנשען עלי, עיסים.
ורמלים מגשם ומצצה כאחד. לשאת את נטל הארץ האר,
דיק בניסיה כאלף הייתה טלופה גאל ומימאלה היא אלה שנצצנו
ואל נפגשו בנתיב יסורים צב. ביקום סגן מסקר פסוד צמנאלה ברשי,
לאחר הליכה של ישיבה קלומטר הצענו למקום נקודת איסור לדבר. ציל בית
מיד הלכנו אלתי עם האלונקה כולי סטום דם אמתן, נתן צדק
אני הצלל! אני הצלל! משל לא הצלל. כאו אלתי נשד מקור חסרתי אר
הצלתי ובחלצתי שנתתי לנתן, מיד לקחו אלתי במקלוי.
חצרת למתני שממנו יצאנו. לפני שיצאנו לפעולה כל אחד ריכז
בשתיבה את חפציו האישיים בתקופה, בין תקיולת שנשאלו הקבולם
של ואל. אני צומד בנט מוכנו המום ומצדדה עם תחולה של עצה,
לקחתי את התקופה למחסן, כל אפי בצמאר, צלר כיסתב אתפני,
הצמעות סרבו ללא שליטה עליו נאמנו הצלפ.
יש איזה חוויה הלתי נשכחתי שנחלסו התק טלפ, כאלר התקיים
המצרים התקדמו למעל קרוב מאד לעצמותנו, היית ואלל כל כך רבול,
הלר אתר טלופ, היטחון, הענקת תחולה לטלרי למאוק עליק, וחיהה כלסיק.
היית ממומלע על דמר להלילי עליק, הצלתי במימור, דיבולת השקט,
ומהיר תפסי. הצלון הין לעצור לעלות המ אלר איסונק בקרב חיילק.
מצוקה במלוי כלית צמקב שצכונותיה ימליכו לזוח אלתי עלר הדיקה לנים,
חשתי צוקר עם לעתיר מטל שחווית על מה שנחלט הצכונט שאי
אפשר להימלט ממנו. הצכונן ואן פנאלא את כל חיי. מעלר את כל צב
טלוי שחווית לי המל ואלפ ספאל הצל

הזיכרון האחרון

מספר משה:

חזרתי למחנה ממנו יצאנו לפעולה. כל אחד ריכז בשמיכה את חפציו האישיים בחבילה. בין החבילות שנשארו הייתה החבילה של יואל. אני עומד בראש מורכן המום ומזדהה עם תחושה של עצב. לקחתי את החבילה למחסן. כל גופי הצטמרר. זעה כיסתה את פני, הדמעות פרצו ללא שליטה נמהלו בזיעה.

יש איזו חוויה בלתי נשכחת שנחרטה בתוך תוכי. כאשר הטנקים המצרים התקרבו למשלט קרוב מאוד לעמדותינו, היית יואל כל כך רגוע, השראתה שלוה, בטחון, הענקת תחושה שאפשרי לסמוך עליך, וחיבה כלפיך.

היית ממושמע לכל דבר שהטילו עליך, בצעת במסירות, דיבורך השקט ומהיר תפיסה, הרצון הכן לעזור לזולת הם אשר אפיינוך בקרב חיילך.

מדובר בחוויה רגשית עמוקה שזכרוניתה ימשיכו ללוות אותי עוד הרבה שנים. חשתי צורך עז לשחרר מתוכי שחוויתי על מה שנחרט בזכרוני שאי אפשר להימלט ממנו. "הזכרון יומן הנושא אתי כל חיי".

מעלה את כל זה על הנייר כדי שהזכרון אי פעם יבגוד בי בבוא העת. נחוש בדעתי לחשוף את הרגשות בלבי גם אם לא נעים לשמוע.

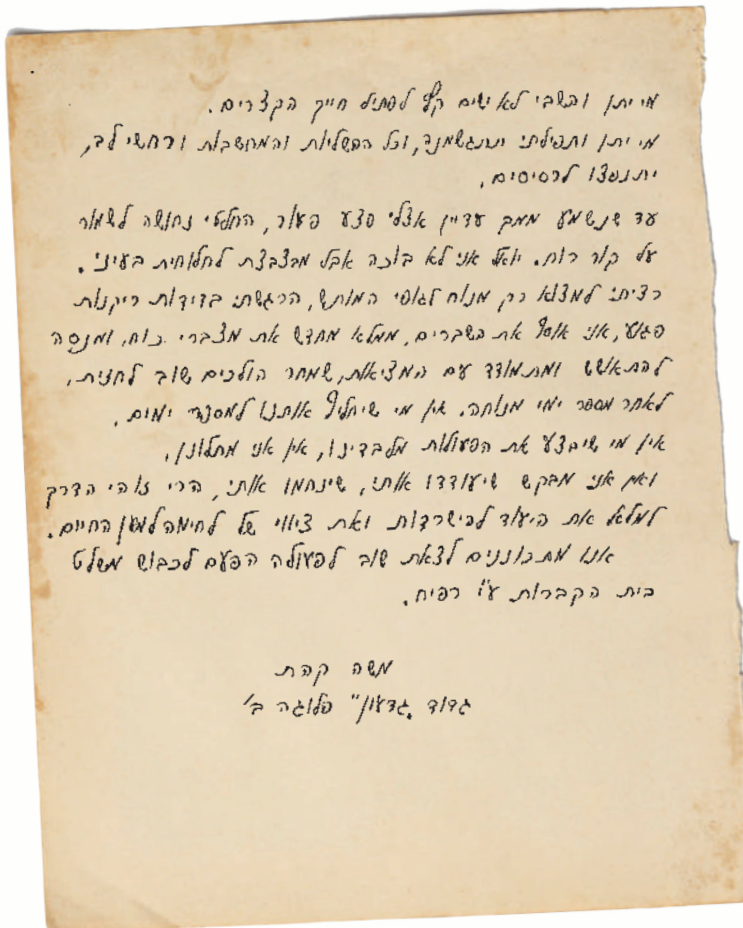
רגש תת הכרתי חש ליבי שהגורל התאכזר אליך, יואל.

מי יתן והשבי לא ישים קץ לפתיל חיילך הקצרים. מי יתן ותפילתי תתגשמה, וכל האשליה והמחשבות ורחשי הלב יתנפצו לרסיסים.

עד שנשמע ממך עדיין אצלי פצע פעור, החלטתי נחושה לשמור על קור רוח. יואל אני לא בוכה אבל מבצבצת לחלוחית בעיני.

מספר שאול:

למחרת בשש בבוקר העירו אותי שני חיילים שהגיעו אחרי שבילו את הלילה בבית הרוס; בהתחלה היה אתם יואל, אך הוא החליט להמשיך ללכת גם בלילה כדי לא לקפוא למוות, והם לא ידעו אם הוא הלך בכיוון הנכון. חשבו שגם הוא עצר אחר כך במקום כלשהו ושיגיע יותר מאוחר, אך יואל לא הגיע לא באותו יום ולא למחרת.

אחרית דבר

מספר שאול:

הבחורים קמו מאוחר, כולם התאוששו ופרקו את המועקה בסיפורי תלאותיהם באותו היום הבלתי נשכח. דיברו על טנקים ועל להבירים, איך פגעו בערבי אחד ואיך ערבי שני נשבה, איך נגיע טנק המצרי ממש ליד החפירות ואיך נפגע לבסוף ע"י שני פגזים באותו רגע. כולם היו נרגשים מאד בתארם את הדברים האלה, אך היו מנמיכים את קולם כשסיפרו על משה שנפגע, על נוח שנעלם כשרימון התפוצץ לידו, על גבריאל שקיבל כדור במצח ממש ברגע שהתכוונן לזנק קדימה. אבדות הגדוד באותו היום היו רבות יותר מאשר בכל קרב אחר. המחיר היה יכול להיות עוד יותר כבד בלי התושייה, החוכמה והגבורה שבהן ניהל הסרן עמנואל את הנסיגה עד שנפל מכדורי האויב.

באותו ערב התקיים מסדר לכל הגדוד ובחשכת הלילה קרא הרב סרן בקול רם את שמות הנופלים והנעדרים. הוא איחל רפואה שלמה לפצועים הרבים והקריא את פקודת היום שבה שבחו המח"ט והמג"ד את הגדוד. אבל את הפרס האמיתי, הסיפוק האמיתי קיבלנו מהדיעות מחזית הדרום, שקצין התרבות הקריא לפנינו: חטיבות הדרום פרצו את הגבול המצרי, שלא היה מוגן די הצורך לאחר שחיילים רבים נשלחו משם כתגבורת לאזורנו. חיילים רדפו את המצרים שנסוגו במהירות צפונה ונלכדו ב"כיס". בו-זמנית, נחתו כוחות חיל הים על החוף, ניתקו את מסילת הברזל והתחברו עם היחידות שבאו מעבר לגבול. חיל האוויר המשיך להפציץ בלי הפסקה ריכוזי צבא מצרי בעיר עזה.

הרב סרן סיים את המסדר בנאום קצר, שבו שיבח את פעולתם של החיילים מכל הדרגות והסביר לנו שבזה תפקידנו לא תם, אלא נמשיך להילחם עד לשחרור הנגב כולו.

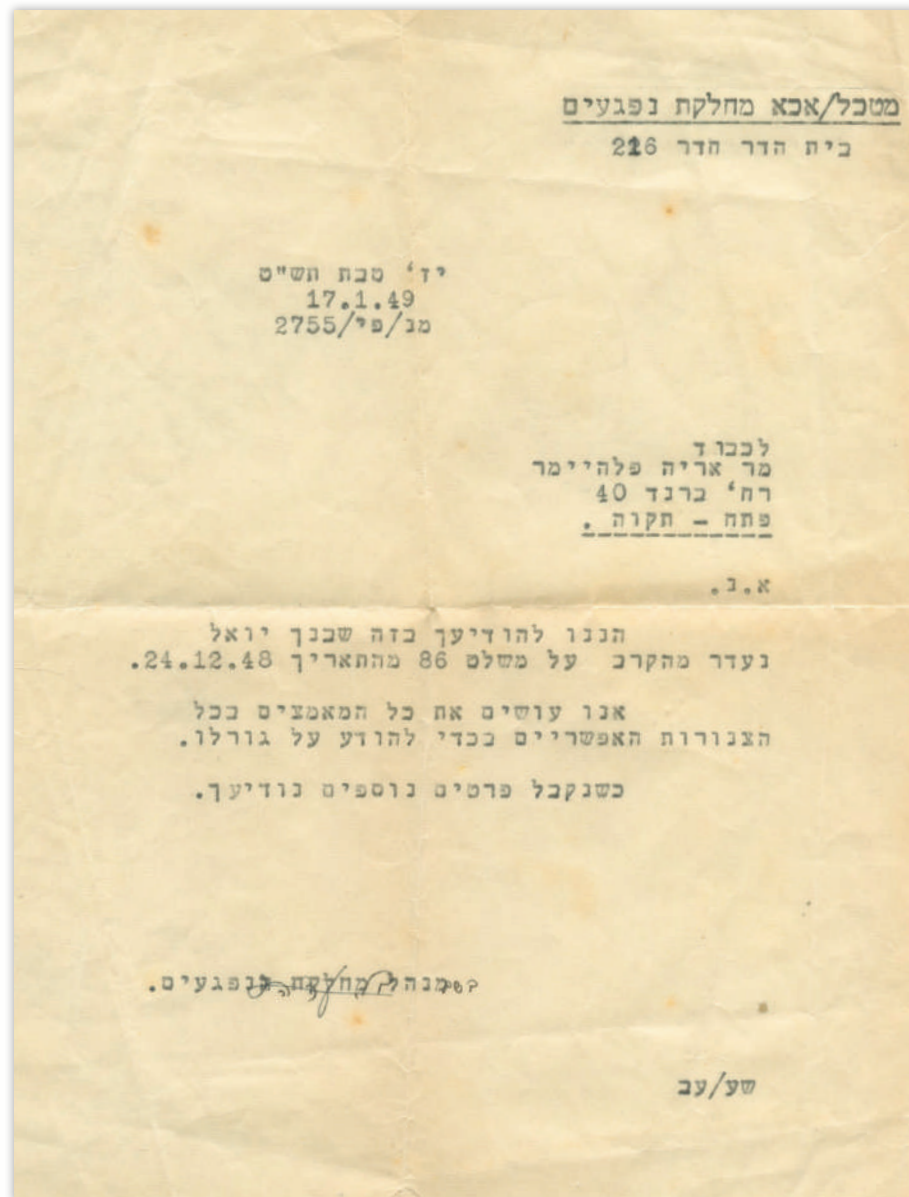
חזרנו לחדרים תוך שיחות קולניות ואחר כך כל אחד התבודד כדי לקרוא את המכתבים שהגיעו מהבית. כל אחד היה שולף מערימת המכתבים את המכתב המיועד לו ובסוף נותרו על השולחן המכתבים שנועדו לנופלים.

זמן רב לאחר מכן, כששביתת הנשק נכנסה לתוקפה, החזיר לנו הצלב האדום הבינלאומי את גופתו של יואל.

יהי זכרו ברוך.

הודעת צה"ל למשפחה

האבא אריה וכל משפחתו לא ידעו מה מצבו של יואל. הם חשבו שמכתביו מפסיקים להגיע עקב התמשכות הקרבות. רק דאגתו של הדוד רפאל שלא נח וסר פעמים רבות לקצין העיר לברר מה עלה בגורל אחיינו, הביאה את הבשורה הראשונה על כך שהוא נעדר, במכתב לקוני שצה"ל שלח:

מספר האח משה:

באותה תקופה הייתי בקיבוץ נתיבה ליד מסמיה. הדוד רפאל התקשר לקיבוץ ובקש שאבוא לשבת הביתה כדי להיות עם ההורים.

הוא היה בקשר עם הרבנות הצבאית, והרב כץ (רבה של פ"ת) ידע שבאותו יום יבואו להודיע להורים.

כשבאתי הביתה הבנתי למה הוא קרא לי. באותו יום לקראת הצהריים הודיעו להורים על מה שקרה.

כאשר קבל אבא את הידיעה, רץ אל מיטתו של יואל ובכה מאוד, בכי שהשפיע על כל הנוכחים. זה היה יום קשה מאוד.

לא עברו שעתיים, והרב וולף רב קהילת 'מקור חיים' אליה השתייכנו, הגיע לנחם.

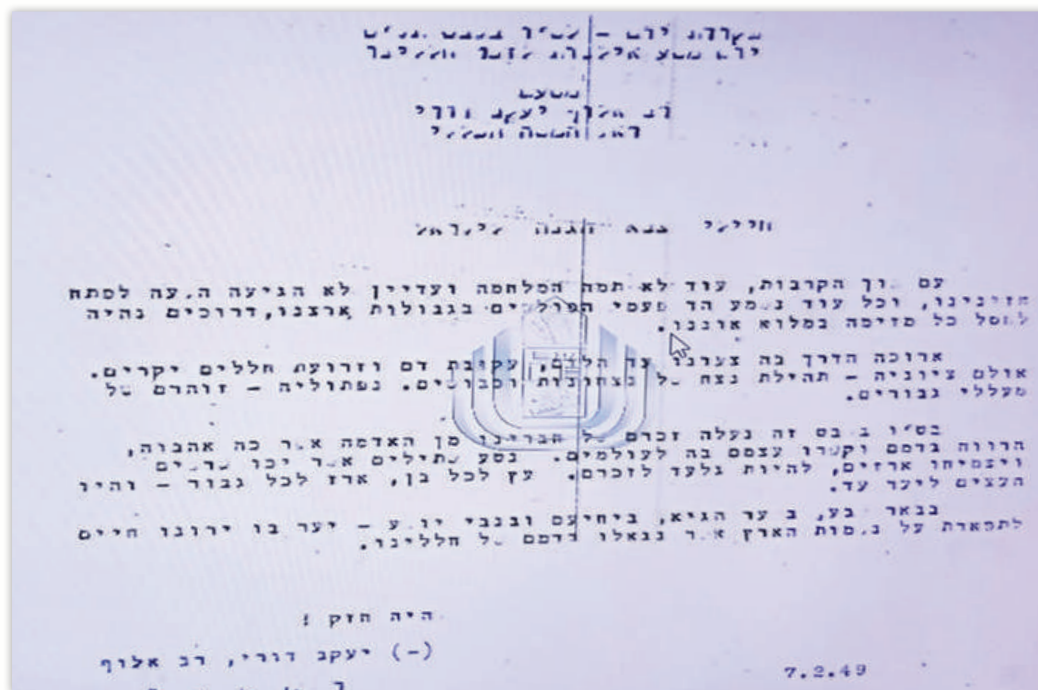
האווירה הייתה עכורה מאוד.

■ מודעה בעיתון "שערים"

תוצאות הקרב

סיכום הקרבות בדרום היה של הצלחה גדולה, בין השאר בעקבות הקרב במשלט 86. להלן כמה מסמכים המעידים על התחושה באותה עת:
פקודת יום לטו בשבט של הרמטכ"ל רב אלוף יעקב דורי:

■ "עם שוך הקרבות, עוד לא תמה המלחמה. ארוכה הדרך בה צעדנו עד הלום, עקובת דם וזרועה חללים יקרים." באדיבות ארכיון צהל משרד הבטחון

אדמה ישראל. כינוע, ונטענו את צומח הדרוכים מאכו עובילה לא כדי לכפרט סריסוריה מצדית, אלא כדי לנחל את כוחות האויב החוכים בארץ ממקור אספקתם וחבורותיהם, וכן על מנת להאריך את קוד ההגנה של האויב ולהסית את כוחותיו מאזוריה חילוניים יותר על אדמה ישראל.

במסך שלומה הימים שחבו יחילונונו במכבר סיני לא חדלו מסוסי קרב של האויב לתקוף את אנשינו. איש לא נפגע.

ב-30.12 פטרו יחילונונו על קסיסה, תחנה מטרה מצריה בדרך בין ערב'ה לעינת, ותטרו שכ 26 שבוייו מבפלוסי עטלוג'.

ב-31.12 פטרו כוחותינו על מטרה אל הסנה, הנמצאת כ-70 ק"מ מערבה מאכו עובילה ו-140 ק"מ מועלה סואץ, נחטרו, לאחר קרב קצר, 200 שבוייו מצרו על נשקם, כחוטט 12 קלינינג, כולט אנשי הודור המצרי החמיסי, שחבו ככיר עטלוג' ונטטו את עפדותיהם לאחר כבוט ערב'ה. דוב אפני גודד זה, וכפקרו בכלל, נטלו פבר לידיונו על רכבת ונטטנו. בזה הודונו האחריו של אותה בריגדה שחבו כחמילה וכעוג'ה אל חפיר.

מסוהי קרב מצרינו הרפלו כמכבר יחילונונו. שלוסו ואתמול הסוהו יחילונונו המכרות את יום שלוג'ה לחפוט שיררות אמלים המרכילות יחילונונו. חופרי מזון לנצוריוט. בין היתר נחטט קצין מצרי בדרות פתח.

המלחמה נמשכו אין לפרט את החלטה סחה הקרכות הזמני 'הפוגת'. אכו מברוניט את כוחותינו להקרב המכרעה.

עד זה הטט כנצחונו רב ערך. כל האגר הימני של האויב, שהטתרו מאכו עובילה עד פתחה מוגרה, רכינו מאנשיה נהרגו, וכ-600 פתט נטלו כשבי, וכראשט לצוינו בכהילנו. מרכייה הרכט שלהט וכו אחוד ביכר של הנשק, ככר הרכט למעולה נכו האויב. הפצירה מרכולנו עחה לאורך קו צד אחר עצמנו כפעלי הכוב הדרוכי. הפצירה מרכולנו עחה לאורך קו צד אחר כלדו - בין רעיה לעדה.

מסד החזיונו כיוה שכל איט כפכא חזיונו הדרוכי וכל יחידה כו ילחמו באחוד הכוטר והנאמכרה אטר הוכיחו עז כה - וכורף הצעמונו לכוא.

■ "עד כה הושג ניצחון רב ערך. כל האגף הימני של האויב, התמוטט. בריגדה מצרית שלמה מוגרה, רבים מאנשיה נהרגו וכ-600 מהם נפלו בשבי" מתוך עלון מטה פיקוד דרום, 2.1.49. באדיבות ארכיון צה"ל

טופס מברק

2001 ק

העורקים	מס' סדורי	החתימה	הוראות הקיבוץ	מס' 1948' 724
מעל הקו הזה לשמוש משרד הקשר בלבד				חוזמת
מאת		השולח		
ש.מ.1.		232020		
לפעולה		הוראות השיר		
א"ל לידעה בלבד		מספר המילים		
שר הבטחון, רמטכ"ל, אגפים, מחלקות אגם				
יטמן המתבר:				
1) גדוד 13 נהדף ממשלט 86 בהתקפת נגד של טנקים ורגלים.				
פוזותינו סבלו אבידות.				
2) גשם ונואף רבאר טבה. נסוגנו כביש סעד. אגינו נהדף למעבר.				
מברק זה מותר לשלוח ככתוב בכל הדרוכים		מברק זה יש לשלוח בכתב סתר		מברק זה יישלח בכתב סתר
מחץ לאלות		מברק זה יישלח בכתב סתר		מברק זה יישלח בכתב סתר
חתימה		חתימה		חתימה
זמן		שעה		קשר
ש. ש. קבלה		ש. ש. קבלה		ש. ש. קבלה
שעת השלוח		שעת השלוח		שעת השלוח

■ מברק לשר הבטחון ולרמטכ"ל על נפילת משלט 86 - באדיבות ארכיון צה"ל משרד הבטחון:
 "אל שר הבטחון, רמטכ"ל, אגפים, מחלקות אגם.
 1) גדוד 13 נהדף ממשלט 86 בהתקפת נגד של טנקים ורגלים. כוחותינו סבלו אבדות.
 2) גשם ושוטף בבאר שבע וסביבתה, כביש סעד אינו ניתן למעבר."

ממשיכים את החיים לאורו

לאחר נפילתו של יואל המשיכה המשפחה להיבנות ולהתרחב בצל נפילת הבן/האח והעמידה צאצאים רבים.

מספרת הכלה בתיה (אשתו של האח משה) כי פעם איבדה שרלוטה את טבעת האירוסין וביקשה ממנה לעזור במציאתה. משלא נמצאה הטבעת סיכמה ואמרה "איבדתי דברים חשובים יותר ואין להצטער על טבעת זו..."

המשפחה נוהגת לפקוד את קברו של יואל הי"ד ביום נפילתו ובשנים האחרונות גם ביום הזיכרון לחללי צה"ל.

בי"ד אדר א' תשמ"א, 1981, נפטר סבא אריה לאחר שמכונית פגעה בו בצאתו מבית הכנסת, והוא בשנתו ה - 88.

7 שנים אחריו בכ"ד אדר תשמ"ח, 1988, נפטרה סבתא שרלוטה, לאחר מחלה ממושכת, והיא בשנתה ה - 88.

■ תמונת המשפחה ללא יואל. מימין - אליעזר החתן בעלה של לאה.

הנצחה

במשך שנים לאחר מכן, בכל דרשה ונשיאת דברים, הקפיד האב השכול להזכיר את בנו. על נפילת בנו אמר לא פעם - "הקב"ה זיכה אותי בכל טוב בחיים וכנראה הייתי צריך להחזיר לו עודף...".
יואל הונצח במקומות רבים.

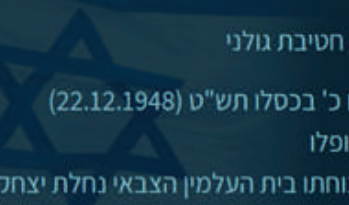
פלהיימר יואל

בן אריה ושרלוטה. נולד בט' בתשרי תרפ"ט בעיר פיראט (פיודרא), באואריה, גרמניה. בן למשפחה חרדית ותיקה בדרום-גרמניה. עם השתלטות הנאצים על המדינה עזבו בני-המשפחה את עירם ועברו לגור ביוגוסלביה. משם עברו לאיטליה. בשנת 1938 עלו ארצה והתישבו בפתח-תקוה. שם למד יואל בבית-הספר העממי "נצה ישראל" והיה מטובי תלמידיו. השתייך לאגודת הנוער החרדי "עזרא". המשיך את לימודיו בישיבת "קול התורה" בירושלים, בהנהלת רבנים מיוצאי גרמניה. כעבור שנה וחצי עזב את ה"ישיבה", הלך לתל-אביב ושם למד את מלאכת הנגרות כדי לפרנס את עצמו, אך את תלמודו לא זנח.

כשנקרא אל הדגל הצטרף לפלוגה הדתית. בהמשך הימים היה לאלחוטאי. השתתף בקרבות רבים בגליל ובנגב. נפל ב־22 בדצמבר 1948 בשעת ההסתערות על המשלט שבקרבת כפר-דרום. ב־14.1.1949 נקבר בגבולות וב־11.8.1949 הועבר למנוחת-עולמים בנחלת-יצחק.

■ בספר הזיכרון לנופלי תש"ח הופיע בין הנופלים

חטיבת גולני

פבל ביום כ' בכסלו תש"ט (22.12.1948)
בן 20 בנופלו

מקום מנוחתו בית העלמין הצבאי נחלת יצחק

טוראי

יואל פלהיימר

בן שרלוטה ואריה

סיפור חייו

הקדשות

מקום מנוחתו

הנצחה באנדרטאות

סיפור חייו

בן שרלוטה ואריה, נולד ביום ט' בתשרי תרפ"ט (23.9.1928) בעיר פיראט (פודרא) במדינת בווריה, גרמניה. בן למשפחה חרדית ותיקה בדרום-גרמניה. עם השתלטות הנאצים על המדינה עזבו בני המשפחה את עירם ועברו לגור ביוגוסלביה ומשם עברו לאיטליה. בשנת 1938 עלו ארצה והתיישבו בפתח תקווה. יואל למד בבית **הדלקת נר לזכרו** והיה מטובי תלמידיו. הוא השתייך לאגודת הנוער החרדי "עזרא" והמשיך את לימודיו רישיתם "הול החורבה" ריושליח. שרבוהלח ררניח יוצאי גרמניה.

■ באתר יזכור של צה"ל:

■ ביום השנה - במלאת שבעים שנה לנופלו

■ באתר ההנצחה של גולני

וזאת התעודה

יואל פלדהייכזר
אריה^ב ושרלוטה

הונצח
בספר התורה לזכר
הנפלים במלחמת
הקוממיות בכתוב

אל מים מדליץ וזרעו במים
רבים וירם מאגג מלכו
ותנשא מלכתו

אריה ב. ש.

טוב הכוללת ילדיהם חיים

ידי המטה הירוקים הנוצרים חיים

יום הזכרון הלאומי

אפילוג

כיצד הגענו לכתיבת הספר הזה?

דומה כי יד ה' הנחתה אותנו.

יואל פלהיימר, בנו של משה, שנקרא על שם דודו, מצא במגירות אביו את המסמכים של הדוד, ובהם מכתבו של משה קהת חברו לקרב.

הוא חיפש את משה, מצאו בבית אבות בבאר שבע, נפגש ושוחח עמו על דודו. (זיכרונותיו של משה קהת נמצאים ביוטיוב בכתובת <https://youtu.be/z9mz497i7U0>. בדקה 1:35 והלאה מוזכר יואל).

יואל חיפש עוד עדויות ונפגש עם גדעון ברוידע, איש גדוד 13, מבית השיטה. גדעון לא זכר את יואל הי"ד, אבל הציע לבדוק עם אנשי שדה אליהו שהיו בפלוגה זו.

יואל פנה לחברו אלדד בשיא בן שדה אליהו שסיפר לו על מכתבי אביו, שאול, סמל המחלקה בפלוגה הדתית.

כבר למחרת העביר אלדד באדיבות המשפחה את המכתבים שמאוגדים לחוברת ליואל ושם נמצאו, בין השאר, עדויות רבות לכל פעולות הפלוגה הדתית במלחמת העצמאות ומעל הכל מצא את שמו של יואל הי"ד מספר פעמים כולל בתיאור הקרב האחרון.

מסמך זה הוא המסמך המשמעותי שהוביל לכתיבת ספר זיכרון זה על מנת להנחילו לדורות הבאים. יואל הזמין אותי לביתו, והתרגשותי הייתה רבה כיוון שבני שירת באותו זמן בגדוד 13 בגולני.

נפגשנו עם משה, אביו של יואל, שגולל בפניי את קורות המשפחה בליווי תמונות נוספות ומסמכים.

אט אט נארגה התמונה המלאה של גיבור ישראל שהופיע לפתע כדי שינציחו אותו.

והרי ההנצחה לפניכם.

